

Iskra

5

Naš kulturni praznik

Vsakoletni kulturni praznik, Prešernov dan, pomeni poleg običajnega praznovanja tudi poskus nekakšne bilance našega kulturnega življenja v minulem letu in napoved zarisa teh dejavnosti za prihodnje.

Če pogledamo na splošno kulturni del našega vsakdana, lahko ugotovimo samo vrsto prijetnih presenečenj: od polnih in razprodanih gledaliških, koncertnih in drugih dvoran, ki jih polnijo v pretežni meri mladi ljudje pa še obiskanost številnih razstavnih prostorov in galerij, ki nam ponujajo lepe dosežke naših likovnih umetnikov. Kljub hudi gospodarski krizi in stiski pa pomeni zatekanje h kulturi in njenim dosežkom vsekakor vzpodbuden pojav, čeprav je pri tem položaj slovenske knjige in bralca nekoliko drugačen. Visoke cene knjig namreč onemogočajo dostopnost tega pomembnega kulturnega segmenta prav tistim, ki jih imajo najrajši.

Tudi v Iskri smo na svojevrsten način prispevali k praznovanju našega kulturnega praznika štiridesetletnici Iskre. Izšel je namreč »Zbornik kulturnih dejavnosti v Iskri«, ki predstavlja skupek del in naporov dvajsetih pesnikov in pesnic, osemindvajsetih slikarjev in slikaric ter štirindvajsetih fotografarjev in fotografinj, torej naših sodelavcev, ki se ukvarjajo s kulturo. Uredniki zbornika so v uvodu med drugim upravičeno zapisali:

»Ta zbornik prihaja k nam kot odsev ustvarjajočega duha našega človeka. Prihaja pa z visokim namenom, da predstavi trud, oz. sad naporov; je predstavitev širokega območja ljubezni, upanja, obupa, moči in vizionarstva, kakor se že ime-nujejo stanja človekove duše, najbolj zgoščeno in žlahtno ujete v pesniško resničnost in likovni trenutek.«

In zato smo tudi delni predstavitvi našega zbornika namenili nekaj strani našega glasila prav ob Prešernovem dnevu, našem kulturnem prazniku.

D. Ž.

Pred 10. kongresom ZKS

Vzgojiti 2000 raziskovalcev do 1990. leta

Če je prejšnja, deveta točka drugega poglavja osnutka resolucije 10. kongresa Zveze komunistov Slovenije govorila o nalogah komunistov v sistemu izobraževanja, od predšolske vzgoje do univerz in visokih šol, je osnutek resolucije namenil deseto točko problemom znanstvenega raziskovanja in v njej zapisal:

»Zaradi dolgotrajnosti raziskovalnega usposabljanja je treba takoj spodbuditi aktivnosti za povečanje kakovosti raziskovalnih zmogljivosti in infrastrukturnih dejavnosti, potrebnih za raziskovalno delo in prenos znanja ter se bližati obsegu, kakovosti in učinku raziskovalnih zmogljivosti v razvitejših državah. Posebna družbena skrb mora veljati programom temeljnih raziskav. Z vzgojo 2000 novih strokovnjakov do leta 1990 bomo v raziskovalnih organizacijah in na univerzah v Sloveniji, Jugoslaviji in v tujini okrepili raziskovalne skupine, pomembne za uresničevanje ciljev družbenega razvoja. Vztrajali bomo pri izboljšanju in stabilnosti dotoka znanstveno-tehničnih informacij iz tujine. Spodbujali bomo delovne stike z znanstvenimi službami, centri in organizacijami v tujini, posebej pa še s slovenskimi in jugoslovanskimi raziskovalci, ki delajo po svetu.

Raziskovalno delo na visokih šolah mora postati sestavni del celotnega programa raziskovalne dejavnosti. Raziskovalne organizacije in visoke šole se morajo delovno tesneje povezati in zagotoviti tudi uresničevanje podiplomskega študija. Pomembno vlogo pri usmerjanju raziskovalne politike v raziskovalnih skupnostih bo imela Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Komunisti se zavzemamo za to, da se bodo naši raziskovalci organizirano vključevali v mednarodno delitev dela na področju raziskovanja in vrhunškega usposabljanja strokovnjakov. S skupnim usmerjanjem raziskovalnih programov v okviru Jugoslavije bomo vplivali tako na celovit razvoj bazičnega raziskovanja, kakor tudi za večjo povezanost in delitev dela pri raziskovanju in izobraževanju strokovnjakov. Zavzemali se bomo za ustanovitev plansko-poslovnih skupnosti, predvsem za področje vseh sodobnih visokih tehnologij, z namenom, da bi v teh skupnostih združili funkcije raziskovanja in priprave novih proizvodnih programov za raziskave.

V zvezi komunistov se bomo zavzemali za pospešeno in vsestransko okrepitev raziskovalno-razvojnih in drugih strokovnih funkcij v gospodarstvu, da bodo OZD v veliko večjem obsegu lahko kakovostno spremljale razvijale in uvajale novo znanje ter zadovoljevale svoje potrebe po raziskavah, za razvoj produktivnejših procesov dela in novih proizvodov povečane kakovosti in oblikovalnih odlik. Hkrati bodo OZD tako lahko povezale razvojno delo s trženjem in bodo sposobne raz-

vijati tvorno sodelovanje, povezanost in odnose svobodne menjave s samostojnimi raziskovalnimi in visokošolskimi organizacijami.

V okviru celovite raziskovalne politike si bomo prizadevali, da bodo raziskovanja za razvojne potrebe gospodarstva pospeševala tehnološki razvoj in prestrukturiranje gospodarstva, posebno za zvečanje njegove izvozne uspešnosti. Na teh osnovah se bodo razvijale raznovrstne spodbude, da bodo raziskovalni delavci prehajali v projekte za organizirano reševanje razvojnih problemov obstoječih OZD in programov novih OZD.

Spodbujali bomo vzpostavljanje takšnih dohodkovnih in samoupravnih odnosov med vzpostavljenimi delavci, da bodo tudi poslovodni delavci, raziskovalci, analitični in drugi strokovnjaki postavljeni v družbenoekonomski položaj glede na druge delavce, ki delajo pri tekočih programih proizvodnje, da bodo v bistvu odvisni od rezultatov svojega ustvarjalnega dela, uspešnih novih programov in skupnih inovativnih učinkov OZD; Komunisti bodo torej aktivno nastopali zoper nadaljevanje prakse »režijskega dela teh delavcev.

Zavzemali se bomo za hitrejšo vzpostavljanje in usposabljanje informacijskih centrov za zbiranje, predelavo, širjenje, in uporabo znanstveno-tehničnih informacij. Spodbujali bomo krepitev družbene vloge in odgovornosti nosilcev in uporabnikov informacijskih storitev in povezanost informacijskih mrež in centrov.

Zveza komunistov se bo zavzemala za povečanje strokovne odgovornosti in javnosti predlaganja razvojnih odločitev. Zato podpiramo zamisel, da se v okviru sistemov združenega dela ustanovi družbene svete za razvoj. Zagotoviti moramo, da bo sleherna izrazitejša proizvodno-tehnološka ali organizacijska sprememba utemeljena v spoznanjih o ekonomskih in ekoloških sestavinah, o posledicah za samoupravni položaj in materialno perspektivo delavcev ter o vplivih na reprodukcijo povezane organizacije in na celotno družbene reprodukcije. Ključnega pomena je, da omogočimo tudi tvorno in odgovorno sodelovanje strokovnjakov in raziskovalcev pri odpravljanju kriznih razmer v organizacijah združenega dela.

Pri svojem delu se bomo opirali na rezultate svobodno delujoče znanosti, kajti samo pravi znanstveni rezultati, ki razkrivajo vso resnico naravnih in družbenih zakonitosti, so lahko stvarna podlaga za samoupravno socialistično odločanje. Vendar pa ob tem ne bomo dovolili, da bi se pod plaščem svobode znanosti uveljavljale protisocialistične in reakcionarne idejne politične sile. Toda tudi v boju proti tako izrazito političnim pojavom zlorabljanja znanosti bomo uporabljali predvsem vsestransko povečano kakovost in oblikovalnih odlik. Hkrati bodo OZD tako lahko povezale razvojno delo s trženjem in bodo sposobne raz-

10. KONGRES ZKS

Centralni
komite
Zveze
komunistov
Slovenije

Proti togi organizacijski strukturi združenega dela

V drugem delu je podana ocena delovanja posameznih delov političnega sistema. Tako je najprej govora o samoupravnem odločanju delavcev in delovnih ljudi v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

I.

1. Nedograjenost celovitega sistema proizvodno-funkcionalne in družbene organiziranosti združenega dela je eden ključnih vzrokov, ki otežuje, da bi delavci postali subjekti odločanja o sredstvih za razširjeno reprodukcijo in hkrati preprečuje, da bi delavci postali, prek delegatskega sistema, dejanski nosilci politične oblasti.

Samoupravne oblike organiziranja niso dovolj izražale položaja interesa in potreb delavcev v združenem delu in niso bile dovolj v funkciji uresničevanja njihovih pravic obveznosti in odgovornosti. Pogosto organiziranje organizacij združenega dela mimo pogojev, določenih v Zakonu o združenem delu, je v dobri meri ustvarilo deformirano in togo organizacijsko strukturo združenega dela, ki se vse bolj spopada s potrebami njegovega stalnega prilagajanja zahtevam sodobnega tehnološkega razvoja, zakonitostim socialistične blaginje proizvodnje, specifični naravi posameznih področij družbene reprodukcije, z uresničevanjem strategije gospodarskega razvoja države in njenim enakopravnim delom in hitrejšim vključevanjem v mednarodno delitev dela.

Ustavne določbe o organiziranju TOZD ter njihovemu mestu in vlogi v procesih združevanja dela in sredstev so le delno uresničene.

Slabosti pri samoupravnem organiziranju TOZD in delovne organizacije, kakor tudi njihovo premajhno samoupravno in ekonomsko združevanje ter povezovanje, onemogočajo, da bi hitreje uresničili in uveljavili v Ustavi in Zakonu o združenem delu določeno vlogo sestavljenih organizacij združenega dela in drugih širših oblik samoupravnega organiziranja. V doslej ustanovljenih sestavljenih organizacijah združenega dela, poslovnih skupnostih in skupnostih za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje v glavnem niso vedno združene oziroma povezane organizacije združenega dela, ki so proizvodno in tehnološko med seboj odvisne in v družbeni reprodukciji ekonomsko vezane na drugo, čeprav je to po Zakonu o združenem delu glavni pogoj

za tako združevanje in povezovanje. Večina sestavljenih organizacij združenega dela ni dograjnih in ne delujejo kot resnični poslovni sistem, tako da se pojavljajo slabosti pri uresničevanju združevalnih ciljev, kot so vprašanje razvoja, planiranja, izvoza, uporabe delovnih sredstev, plasmaja na tržišču in podobno. Možnosti, ki jih nudijo določbe Zakona o združenem delu o povezovanju delovnih organizacij in TOZD v različne sestavljene organizacije združenega dela zaradi skupnih interesov, niso izkoriščene. Obstoječe sestavljene organizacije združenega dela niso dovolj fleksibilne in ne morejo vedno s svojo organiziranostjo spremljati zahtev znanstveno-tehnološkega napredka in sprememb v gospodarstvu ter družbi.

V nadaljevanju je v kritični analizi govora o premajhni ekonomski in družbeni motiviranosti kmetov za

2. Odločanja delavcev v združenem delu ne spremlja uresničevanja ustavnega načela, da je odločanje z osebnim izjavljanjem in odločanje preko delegatov in delegacij enoten proces uresničevanja pravic v združenem delu.

Z osebnim izjavljanjem se odloča tudi o vprašanjih, ki ne sodijo med neodtujljive pravice delavcev, pogosto pa delavci (z osebnim izjavljanjem) odločajo večkrat tudi o istem vprašanju (na primer o planskih dokumentih), pri čemer se s tem ne krepí odgovornost za sprejem teh odločitev in njihovo izvajanje.

Pogosto prihaja do zoževanja kompetenc delavskega sveta, zmanjševanja števila delavcev v njem, omejevanja njegove vloge pri odločanju na dajanje formalnega soglasja in do preraščanja delavskega sveta v izvršilni organ za izvajanje odločitev, ki se sprejemajo z osebnim izjavljanjem. Na ta način imajo odločilno besedo pri odločanju pogosto poslovodni organi.

V samoupravnih splošnih aktih niso natančno določene in razmejene posamezne funkcije: upravljanje, poslovodna funkcija, strokovno predlaganje in odločanje, kar precej otežuje izostrovanje odgovornosti nosilcev teh funkcij.

Prav tako niso natančno razmejene pravice in dolžnosti nosilcev poslovodnih funkcij na širših ravneh organiziranja združenega dela glede na te funkcije v TOZD, kakor tudi v delovni organizaciji. Dovolj ni razvita niti odgovornost poslovodnih organov, še posebej pa kolektivna odgovornost kolegijskih poslovodnih organov za kakovost predlogov, ki jih delavci sprejemajo z osebnim izjavljanjem in prek delavskega sveta. Razmerja med TOZD in delovnimi skupnostmi strokovnih služb najpogosteje niso oblikovana na načelih svobodne menjave dela.

3. Številni so tudi problemi samoupravnega odločanja o delovnih razmerjih. Delovnopравни predpisi niso vsebinsko usklajeni s potrebami in specifičnostmi samoupravnih razmerij v procesu združevanja dela in sredstev in s pravico dela z družbenimi sredstvi, kakor tudi nez zahtevami sodobnega znanstvenega in tehnološkega razvoja. Samoupravni mehanizem, ki bi, upoštevajoč samoupravni položaj delavcev, preprečeval, da nedelavci zlorabljajo pravice, ki izvirajo iz dela, ni dograjen.

Kadrovska politika v združenem delu v pretežni meri ne ustreza zahtevam Dolgoročnega programa

ekonomske stabilizacije. Vpliv družbenih struktur na kadrovske odločitve v združenem delu ni dovolj pogojen in ne upošteva stališč in opredelitev delovnih kolektivov ter njihovih delavskih svetov. Izбира nosilcev poslovodnih in drugih vodilnih funkcij ne poteka na podlagi ocenjevanja njihove sposobnosti za: razvijanje samoupravnih odnosov na temeljih združevanja dela in sredstev.

Neuresničevanje vloge in odgovornosti subjektivnih sil v organizacijah združenega dela je eden pomembnih vzrokov težav pri samoupravnem odločanju delavcev. Aktivnost teh sil, posebej sindikata, je premalo usmerjena na: krepitev zavesti delavcev za odgovorno opravljanje funkcij in varstvo družbene lastnine, organiziranje predhodnih razprav o vseh vprašanjih, o katerih delavci odločajo z osebnim izjavljanjem, uveljavljanje odločanja preko delavskih svetov, spodbujanje nadziranja dela samoupravnih in poslovodnih organov ter strokovnih služb v organizaciji združenega dela, angažiranje pri določanju smernic za delo delegacij in delegatov v delavskih svetih, skupščinah SIS in skupščinah družbenopolitičnih skupnosti, kakor tudi v drugih oblikah delovanja znotraj delegatskega skupščinskega sistema.

(Dalje na 4. strani)

združevanje dela in sredstev, o dejavnosti gospodarskih infrastruktur, o izdelovanju skupnih potreb v družbeni dejavnosti, v krajevni skupnosti, posebno poglavje je dano delegatskemu sistemu, kjer je govora o sodelovanju delovnih ljudi pri izvrševanju oblasti, opravljanju z društvenimi zadevami prek delegatskega sistema, o delegacijah, o skupščinah družbeno političnih skupnosti, o predsedstvu socialističnih republik in avtonomnih pokrajin o težnjah osvajanja samoupravnih in izvršilnih organov, nadalje je posebej navedeno stališče glede delegatskega volilnega sistema, o kadrovske politiki pri opravljanju družbenih funkcij, o družbeno političnih skupnostih in odnosih v federacijah, od občine, socialističnih republik, od avtonomnih pokrajinami do SFRJ, posebej je govora o delovanju skupščine SFRJ.

II.

Posebej je treba poudariti poglavje, ki govori o ustavnosti in zakonitosti.

1. Pri uresničevanju ustavnosti in zakonitosti stanje ni zadovoljivo, kar povzroča ogromne probleme v družbi. Kažejo se posebej na posameznih področjih družbenega življenja — na področju razširjene reprodukcije, delovanja enotnega jugoslovanskega tržišča, deviznega sistema, sistema cen, kreditno monetarnega in bančnega sistema, davčnega sistema, varstva družbene lastnine in drugih.

2. Samoupravno organizirani delavci, delovni ljudje in občani so premalo vključeni v procese urejanja temeljnih družbenih odnosov. Pogosto se ne spoštujejo temeljne demokratične vsebine, procesi in postopki sprejemanja splošnih normativnih aktov, zmanjšana in formalizirana pa je tudi družbena vloga delavcev, drugih delovnih ljudi in občanov kot temeljnih nosilcev funkcij normiranja družbenih razmerij.

3. Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori kot prevladujoč vir samoupravnega prava so, kljub številnim problemom pri njihovem sklepanju in uresničevanju, postali ena najpomembnejših oblik usklajevanja samoupravnih interesov.

Proces oblikovanja prava, posebej samoupravnih splošnih aktov, je zelo zahteven. Družbena protislovja in težave pri usklajevanju različnih interesov otežujejo usklajevanje avtentičnih interesov med samoupravnim normativnim procesom. To bistveno vpliva na kakovost pravnih aktov.

Izrazito dinamičen razvoj pravnega sistema po sprejetju Ustave SFRJ, včasih tudi z določenimi značilnostmi stihije, je povzročil tudi neenakomernost razvoja posameznih delov pravnega sistema SFRJ in njihovo medsebojno neusklajenost.

4. Najbolj poudarjena slabost pri delovanju političnega sistema se

kaže, v precej razširjenem pojavu nedostledne uporabe prava na posameznih področjih, s čimer se odpira vprašanje pravne varnosti in enakopravnosti delovnih ljudi in občanov, narodov in narodnosti, kakor tudi sama avtoriteta prava. K temu prispevajo tudi pojavi arbitriranja in političnega vplivanja na izvrševanje zakonov v posameznih okoljih, kar ogroža stabilnost pravnega sistema.

5. Temeljni vzroki neuresničevanja ustavnosti in zakonitosti so: počasno premagovanje starih odnosov v družbeni, še posebej pa v razširjeni reprodukciji; močni odpori tehnokratsko-birokratskih sil in politično-birokratska samovolja; neupoštevanje delovanja ekonomskih in drugih objektivnih zakonitosti; nezagotavljanje materialnih in drugih pogojev za izvajanje pravnih aktov; v posameznih delih nedograjen in premalo konsistenten, smotrni, kakovosten, razredno usmerjen in učinkovit pravni sistem.

6. Zaradi obstoječih slabosti pri delovanju političnega sistema ni zagotovljeno dovolj veliko varstvo ustavno določenih svoboščin in pravic človeka in občana. To ni samo posledica birokratizma in tehnokratizma, čeprav imajo le težnje pomembno vlogo, temveč tudi premalo poudarjene vloge organov družbenopolitične skupnosti in drugih družbenih subjektov pri uresničevanju in varstvu teh pravic, kakor tudi odgovornosti delovnih ljudi in občanov, k čemur prispeva tudi nedograjenost pravnega sistema. Pogosti so pojavi nespoštovanja temeljnih neodtujljivih samoupravnih pravic delavcev in delovnih ljudi.

7. Kritično presojanje izvajanja zakonitosti napotuje tudi na premajhno uresničevanje aktivne in ustvarjalne vloge organiziranih socialističnih subjektivnih sil pri koncipiranju in določanju politike, sprejemanju programov normativne dejavnosti in pri graditvi ter sprejemanju normativnih aktov, zadevajo pa tudi njihovo odgovornost pri izvajanju politike in izvrševanju pravnih aktov.

Socialistična zveza delovnega ljudstva kot tudi druge organizirane socialistične sile niso v dovolj veliki meri prispevale k razvijanju družbene zavesti in celotnega družbenega ozračja o nujnosti spoštovanja ustavnosti in zakonitosti. Prav tako niso učinkovito družbeno nadzorovale in presojele dela organov oblasti in organov upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti ter nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij.

Znanstvene organizacije in znanstveni delavci niso dovolj angažirani pri organiziranem in sistematičnem preučevanju uresničevanja ustavnosti in zakonitosti, tako da na tem področju niso mogli dati pričakovanega ustvarjalnega prispevka.

PAVLE GANTAR

Razpis nagrad Iskre za leto 1986

Na osnovi 16. člena in v skladu s členi 3., 5., 11., 17. in 18. Pravilnika o nagradah in priznanjih Iskre (objavljen v glasilu Iskra št. 41 z dne 22. 10. 1985) objavljamo

razpis

1. za eno »Glavno nagrado Iskre«, ki se podeli delavcu Iskre za

— dolgoletno ustvarjalno delo, ali
— vrhunske dosežke trajnega pomena, ki so odločilno prispevali k uresničevanju družbeno-ekonomske vloge Iskre in k njenemu splošnemu ugledu v ožji in širši družbeni skupnosti

2. za pet »Nagrad Iskre«, ki se podelijo posameznim delavcem Iskre, skupini delavcev Iskre in drugim fizičnim oz. pravnim osebam za

— izjemne dosežke na posameznih področjih pri razvoju samoupravljanja in družbenopolitičnih dejavnosti in
— pomembne dosežke na področju inovacij, trženja, gospodarjenja, razvoja organizacije, poslovanja, produktivnosti dela, kvalitete, oblikovanja izgrajevanja odnosa do dela, izgrajevanja odnosov med Iskra in zunanji institucijami ter na drugih pomembnih področjih v SOZD Iskra. Kandidate za nagrade lahko predlagajo Komisiji za nagrade in priznanja Iskre:

- vsak delavec,
- samoupravni organi,
- družbenopolitične organizacije in
- poslovodni organi

Pisni predlog mora vsebovati:

- ime in naslov predlagatelja,
- priimek in ime, poklic kandidata(ov) ter dela in naloge, ki jih opravlja, oz. firmo, ali ime domače, oz. tuje organizacije,
- predlog za vrsto nagrade (iz tč. 1 ali 2),
- vrsto, področje, obseg in uspeh dolgoletnega ustvarjalnega dela, ali vrhunskih dosežkov trajnega pomena (iz tč. 1),
- vrsto, področje, obseg in uspeh dolgoletnega ustvarjalnega dela, ali vrhunskih dosežkov trajnega pomena (iz tč. 1),
- vrsto, področje, obseg in uspeh izjemnih, ali pomembnih dosežkov na posameznih področjih (iz tč. 2),
- obširno obrazložitev in utemeljitev s podrobnimi dokazili in
- družbenopolitično oceno kandidata(ov), če gre za domačo finančno osebo(e).

Podpisan predlog je treba dostaviti najpozneje do 30. aprila na naslov: SOZD Iskra, DSSS — Tajništvo samoupravnih organov, Ljubljana, Trg revolucije 3/12.

Komisija za nagrade in priznanja Iskre po postopku, določenem v pravilniku, oblikuje predlog o podelitvi nagrad, ki ga posreduje v dokončno odločitev delavskemu svetu SOZD Iskra, najpozneje do 1. junija.

Nagrade slavnostno podeli predsednik DS SOZD Iskra na proslavi dneva Iskre — dneva borca.

Brez strokovnih kadrov ni razvoja

Veni izmed zadnjih števil našega glasila smo zasledili podatek, da pride v semiški Iskri na vse zaposlene le odstotek visoko izobraženega kadra. Ob spoznanju, da prihaja čas, ko bo treba čimveč opreme izdelati doma in uvoz nadomestiti z lastnim znanjem, je podatek, da ima v Iskri Kondenzatorji od 1698 vseh zaposlenih le 28 ljudi visoko izobrazbo, res zaskrbljujoč. Iskra skuša te težave reševati s štipendijsko politiko, saj prejema štipendijo kar 115 rednih študentov in dijakov, 34 delavcev pa študira ob delu. Toda še vedno je zaposlen v tovarni 701 delavec, ki nima dokončane osnovne šole.

O pereči kadrovske problematiki v semiški Iskri smo se pogovarjali z referentom za kadrovske področje, Jožetom Kočvarjem, ki je v delovni organizaciji že od leta 1969. Do leta 1975 je bil zaposlen v orodjarni TOZD mehanski deli kot strojni tehnik, nato je bil nekaj let samoupravni referent, ukvarjal pa se je z informiranjem, izobraževanjem in splošno ljudsko obrambo. Od leta 1980 pa dela na kadrovskem področju. Zadnja leta je Jože Kočvar tudi študiral ob delu in pred dvema letoma diplomiral na prvi stopnji za organizatorja dela kadrovske usmeritve.

Med vsemi Iskrami ima semiška Iskra najnižji odstotek visoko izobraženega kadra. Kaj mislite, kje so vzroki za tako nizko število strokovnjakov pri vas?

»Največji problem pri tem je, da smo geografsko osamljeni. V naši delovni organizaciji se zaposlujejo ljudje po večini iz Bele krajine in okolice. Iz drugih slovenskih občin ne prihajajo k nam. Hkrati smo tudi edina tovarna elektrotehniške stroke v občini tako, da tudi iz drugih delovnih organizacij ne moremo prevzemati kadra.

Drugi problem je narava naše proizvodnje, ki zahteva skoraj tisoč ljudi in jo morajo opravljati ročno. Naša tovarna je nekakšna »zgodo-vinska kokla« preteklosti zaposlovala predvsem kmečki živelj. Šlo je za industrializacijo kraja, čeprav proizvodnja in tehnologija, ki smo jo dobili iz Ljubljane, zahtevata ročno delo. Naša delovna organizacija je doraščala in rasla iz nič v skoraj povsem ruralnem okolju. Dugače je, če ustanovijo tovarno sredi industrijskega, ali mestnega centra, kjer so možnosti za pridobivanje strokovnjakov vsekakor večje.«

Seveda pa ima lahko veliko vlogo tudi štipendijska politika pri reševanju teh problemov...

»S štipendiranjem smo začeli leta 1964, ko se je semiška Iskra osamosvojila, pa po letu 1970, zato je tudi starostna struktura naših diplomiranih inženirjev od 28 do 37 let.

Da bi zagotovili zadovoljivo kadrovske osnovo, štipendiramo dijake in študente, poleg tega pa vzpodbujamo tudi študij ob delu. Deset odstotkov štipendistov, glede na vse zaposlene v naši tovarni, je kar veliko število v primerjavi z drugimi Iskrami, kjer je ta odstotek veliko nižji (od štiri do pet odstotkov).«

Kaj pa vračanje štipendistov po končanem študiju?

»Nekako od leta 1977 do leta 1980 se vsi študentje, ki so študirali v Ljubljani, niso vračali v Belo krajino, ker so se laže zaposlili v Ljubljani. Po letu 1980, ko se že povsod srečujemo z večjo nezaposlenostjo pa se skoraj vsi naši štipendisti zaposlijo v naši delovni organizaciji. Mi pa vsem našim štipendistom brezpogojno nudimo najprej pripravištvu in potem redno zaposlitev.«

Toda, ali nimate problemov zaradi osebnih dohodkov, ki so v primerjavi z drugimi Iskrami nižji pa tudi možnosti za pridobitev stanovanja za mlade ljudi niso tako ugodne?

»Imamo pač tak sistem nagrajevanja po delu. Po končanem pripravištvu je delavec razporejen v določeno skupino in v štirih letih lahko napreduje tako, da v krajšem času lahko doseže maksimum, potem nima več možnosti stimulacije, razen če je razporejen na vodilno, ali vodstveno delovno mesto. Če strokovnjaku denarna stimula-

cija veliko pomeni, lahko pride po petih letih do stagnacije in potem nima več zagona in želje po uveljavljanju. Seveda pa je to odvisno od tega, kako je zadovoljen s svojim delom. Če ga z veseljem opravlja, mu dohodek ne bo pomenil edine motivacije.

V srednjeročnem planu pa načrtujemo kadrovska stanovanja, ki so že v gradnji, kajti res bi bila velika škoda, da bi strokovnjake izgubljali zaradi pomanjkanja kadrovskih stanovanj.

Tu lahko tudi poudarim, da fluktuacija kadra pri nas ni pereča. Do sedaj smo izgubili približno pet inženirjev, ki so bili nezadovoljni z osebnim dohodkom, ali pa so želeli živeti v večjem kraju. Še enkrat naj poudarim, da smo lokacijsko in geografsko zelo nezanimiva tovarna. In kot sem že omenil, je to pri naši kadrovske strukturi največji problem, da ne moremo računati na pridobivanje strokovnjakov iz zunanega okolja. Vezani smo docela na belokranjsko populacijo in zato moramo dijake in študente vzgajati in štipendirati od osnovne šole naprej.«

Višje in visoko strokovni kadri so nedvomno tisti, brez katerih Iskra ne bo mogla izpeljati začrtanih razvojnih projektov. Kako boste spremljali in izvajali plan kadrov do leta 2000 v vaši delovni organizaciji?

»V srednjeročnem načrtu kadrovskega planiranja smo si zastavili zelo ambiciozno število. Govorimo o potrebi po sedemdesetih diplomiranih inženirjih. Ko smo pripravljali osnutke za srednjeročni plan, sem po vseh sredinah (Posameznih TOZD in sektorjih skupnih služb) zbral podatke o potrebah po kadrih in le-te so zelo velike.

Strokovnjake bomo pridobivali predvsem s štipendiranjem, samo mislim, da nam bo zmanjkalo časa. Že prihodnje leto potrebujemo deset do petnajst diplomiranih inženirjev, naslednje leto prav toliko, zato ne vem, če se nam bo posrečilo, da se bomo vsaj približali načrtovanemu številu potrebnih kadrov. Vsekakor bo moral že letošnji razpis upoštevati elemente, ki smo jih ugotovili v preteklih letih, predvsem pa bomo morali povečati število kadrov na vseh ravneh, da si bomo zagotovili boljšo kadrovske bazo.

Najbolj potrebujemo kadre z elektro in strojno usmeritvijo pa tudi kemijsko, strojno, vse bolj pa na-

Jože Kočvar: Še vedno se premalo zavedamo, da so višje in visoko strokovni kadri tisti, brez katerih Iskra ne bo mogla izpeljati začrtanih razvojnih projektov.

staja potreba po tehničnih fizikih. Če pa pregledamo, v katerih sektorjih nam ti profili primanjkujejo, lahko takoj ugotovimo, da je naš razvoj zelo osiromašen. Razvoj, kot najbolj vitalna točka v naši delovni organizaciji, bi moral dajati nove tipe kondenzatorjev in osvežiti zastarele proizvodni program. Toda prav tu je pomanjkanje strokovnjakov zelo pereče. Odstotek ljudi z visoko izobrazbo je vsekakor prenizek, če hočemo preiti na računalniško podprto proizvodnjo.

Mislim, da smo v preteklosti posvečali premalo pozornosti kadrovske problematiki, kajti tudi kadrovske področje ni bilo »enakovredno« drugim področjem, npr. proizvodnji. Nedvomno je eden izmed pogojev za razvoj lastne tehnologije dobro in pravilno načrtovan kader, kajti višji in visoko strokovni kadri so tisti, ki bodo vodili naš razvoj naprej.

Naj na koncu še omenim, da bomo morali ob rednem pridobivanju strokovnjakov vzpodbujati tudi izobraževanje in študij ob delu za delavce v proizvodnji, saj je številka 701 delavec z nedokončano osnovno šolo zastrašujoča. Morali bomo izpeljati široko akcijo za pridobivanje osnovnošolske, poklicne, ali tehnične izobrazbe. Toda bojim se, da učinek takšne akcije ne bo velik. Zaradi narave dela so v proizvodnji zaposlene predvsem ženske, matere z družinami z ustaljenim načinom življenja in, kakor same pravijo, ne čutijo potrebe po izobraževanju. Naj omenim samo primer, ko smo hoteli pred leti organizirati osnovno šolo v delovni organizaciji, se je prijavilo le pet delavcev z željo po dokončanju osnovnega izobraževanja.

Vzrok je vsekakor v osebni preprici o posameznikov: imam delo, in, če več delam, več zaslužim, zakaj bi se potem še učil? Nekako ni pretirane potrebe pri delavcih po napredovanju in večjem znanju.

Nedvomno stoji pred semiško Iskro na kadrovskem področju zelo velika naloga.

Dijaki in študentje na skupščini Kluba štipendistov semiške Iskre

Iskrina elektroakustika je bila vrsto let zelo uspešna

Zdaj, ko iščemo načine, da bi lovili korak s svetovnim tehnološkim razvojem, se vse bolj zavedamo pomena iznajdljivosti, inovativnosti in znanja. Skratka, potrebujemo ljudi, ki bi znali plodno zastaviti svoje delo tudi v težkih pogojih dela, kot sta to znala naša dolgoletna sodelavca Rudi Omota in Emilija Soklič. Njuno delo na področju elektroakustike je bilo v vsem povojnem času izjemno uspešno in to kljub težavam, ki so ju neprestano spremljale, saj je prav po njuni zaslugi bila Iskrina elektroakustika vrsto let v evropskem tehnološkem vrhu. In tudi sicer je njuno razvojno-organizacijsko delo izredno zanimivo. Zato smo ju obiskali v snemalnih prostorih Slovenske filharmonije, kjer s svojim znanjem in izkušnjami zagotavljata kvalitetno snemanje zahtevnih skladb in ju zaprosili, da nam povesta kaj več o svojem dolgoletnem plodnem delu.

Če je v preteklosti kdo naletel na težave s področja elektroakustike so mu običajno svetovali naj se obrne na Rudija Omoto, torej na vas. Kakšna je bila vaša pot pionirja slovenske elektroakustike?

Za področje elektrotehnike sem se navdušil dokaj zgodaj. Že pri svojih 14 letih sem leta 1924 na pobudo prof. Leopolda Andreeja, kise je sam intenzivno ukvarjal z radiotehniko, sestavil svoj prvi radio. Potem sem se glede na to, da je bila tedaj v elektrotehniki znana predvsem radijska tehnika, tudi posvetil temu področju.

Nadaljnjo prelomnico za moje strokovno usmeritev je pomenil prihod zvočnega filma v Ljubljano, leta 1928. Pritegnila me je namreč elektroakustika in že leta 1930 sem začel konstruirati aparat za predvajanje zvoka v zvočnem filmu. Tedaj je bil v Ljubljani le en ameriški kinoprojektor za predvajanje zvočnega filma v »Kinu Matica«. Z lastno konstrukcijo pa sem uspel dodelati projektorju nemega filma adapter za zvok in izdelati ustrezne ojačevalne naprave tako, da smo z njimi že 1931 lahko predvajali zvočne filme v »Kinu Kodeljevo«.

V teh letih so nekateri navdušenci v Sloveniji že snemali prve neme filme in s prihodom zvočnega filma se je seveda porodila želja po domačem zvočnem filmu. Zato sem v letih od 1933 do 1935 začel s prijatelji delati na razvoju naprave za snemanje zvoka, vendar so mi finančne težave ustavile ta projekt.

Izkušnje in znanje, ki sem jih pridobil pa sem koristno uporabil leta 1938, ko je to delo znova oživel pod okriljem »Emona filma«. Tam smo tudi posneli nekaj kratkometražnih zvočnih filmov.

Zaradi vojne je delo potem zastalo, zadnji posnetek, ki je nastal pred kulturnim molkom pa je bil samo zvočni posnetek zadnjega koncerta »Akademskega pevskega zbora« pod vodstvom Franceta Marolta.

Omenim naj še, da smo leta 1941 uspeli dobiti, iz tedaj uničene Lju-

bljanske radijske postaje, 2 aparature za rezanje gramofonskih plošč in aparaturo za signal Ljubljanske radijske postaje kukavico. Na teh apraturah smo pozneje, med okupacijo, posneli partizanske pesmi na gramofonske plošče, ki so jih predvajali partizanski oddajniki.

Po vojni sem sodeloval pri rojevanju slovenskega filma, predvsem z izdelavo aparatur za snemanje in obdelavo zvoka ter po potrebi še s filmskim snemanjem. Tu sva na elektroakustičnem področju začela sodelovati z Emilijo Soklič.

Povem naj še, da smo v okviru tedanjega »Triglav filma« razvili in izdelali kompletne aparature za snemanje, obdelavo in predvajanje zvoka z magnetnim zapisom. Tako je bil »Triglav film« prva filmska hiša v Jugoslaviji in tudi ena izmed prvih v Evropi, ki je lahko snemala filme z magnetnim zapisom.

Nato vas je pot zanesla v tedanji IEV?

V IEV sem se zaposlil leta 1952 in sicer v tedanjem laboratoriju za TV. Ker so se tudi druge filmske hiše v Jugoslaviji hotele opremiti z napravami za magnetni zapis, se je vodstvo IEV odločilo leta 1955, da ustanovi elektroakustični laboratorij.

V tem laboratoriju, v katerem sva spet sodelovala z Emilijo Soklič, smo razvijali in izdelovali aparature za profesionalno elektroakustično področje. Skratka, v teh letih smo imeli dokaj pester razvojno-proizvodni program, pri čemer smo proizvajali predvsem za radiotelevizijske in filmske hiše ter za izdelovalce gramofonskih plošč in nekatere potrebe JLA.

Tu smo razvili in izdelovali aparature za snemanje in reprodukcijo magnetnega zapisa na perforirani magnetni trak za filmsko proizvodnjo, izdelovali sisteme vhodnih aparatov za radijske postaje za firmo SIEMENS, razvili in izdelovali mešalne mize za tonske studije itd. Naša je bila tudi prva mešalna miza za radijske studije v Evropi, grajena z integriranimi vezji.

Omenim naj še, da je bil elektroakustični laboratorij ustanovljen v prostorih »Slovenske filharmonije«, ki je bila zainteresirana za kvalitetno snemanje svojega orkestra in nam je zato odstopila svoje prostore. Te smo potem hkrati uporabljali za snemalni prostor tako, da je zdaj že več kot 30 let kar snemava skladbe z orkestrom »Slovenske filharmonije«.

Tov. Sokličeva, kako ste se pa vi uvajali v svoje delo?

Doma smo imeli elektrotehnično podjetje in ker pri hiši ni bilo nobenega sina, me je oče poslal v srednjetehtnično šolo, da bi potem lahko jaz prevzela to dejavnost. Glede na to, da me je tehnično področje dovolj zanimalo, sem tudi stalno pomagala očetu pri njegovem delu in se pri tem precej naučila. Pridobila sem precej znanja s področja elektrotehnike in tudi poslovnosti, oz. organizacijskega dela sem se precej naučila. Pri mojem delu mi je pozneje oboje prišlo še kako prav.

Takoj po vojni sem se vpisala na Fakulteto za elektrotehniko v Ljubljani in pričela s študijem. Zaradi pomanjkanja strokovnjakov pa me je tedanji direktor »Triglav filma« zaprosil, naj bi sodelovala pri izgradnji njihove tehnične baze. Povalilo sem sprejela in od tedaj sem se vse bolj posvetila tehničnim problemom snemanja filma, kjer sem začela sodelovati z Rudijem Omoto.

Svoje znanje sem potem stalno izpopolnjevala, bila pa sem tudi na praksi v čeških filmskih ateljih Barandow v Prahi. Po vrnitvi iz Barandowa pa sem sodelovala na razvoju tehnične baze, kot je že omenil Rudi Omota. Dodam naj le, da nam je uspelo to tehnično bazo tako izpopolniti, da smo lahko prvi v Jugoslaviji snemali barvne filme in to že leta 1953.

Vaše nadaljnje delo ste opravljali potem v IEV,

Leta 1954 sem zapustila »Tiglav film« in se zaposlila v tedanjem IEV. Sprva sem delala v laboratoriju za televizijo, nato pa kot pomočnica

tedanjega tehničnega direktorja ing. Pipana. Pozneje pa sem prevzela oddelek za zunanjo razvojno-tehnično sodelovanje Iskre. Naloga tega oddelka je bila med drugim tudi omogočiti dodatno izobraževanje in specializacijo strokovnjakov, kar so financirali mednarodni fondzi za nerazvite.

Tedaj je bilo precej razvojnih del financiranih iz družbenih skladov za razvoj. Naloga tega oddelka je bila sodelovati s temi skladi, izdelati elaborate in določiti prednostne smeri, na osnovi katerih je bilo možno iz teh skladov te razvojne projekte delno financirati, kar nam je v precejšni meri tudi uspelo.

Poleg teh svojih zadolžitev sem v prostem času redno sodelovala pri delu v elektroakustičnem laboratoriju, kamor sem leta 1968 tudi v celoti prešla.

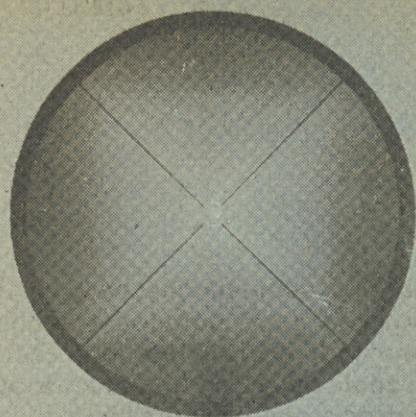
Povem naj še, da je bilo v tem laboratoriju nekaj mladih, pridnih in sposobnih sodelavcev, s čimer je bilo omogočeno zagotavljati visoko kvaliteto našim izdelkom. Zaradi pomanjkanja razvijalcev in konstruktorjev pa smo vpeljali timsko delo z zunanjimi sodelavci, ki se nam je zelo obrestovalo.

Iskra je tovrstne naprave nehalo delati pred dvema leti. Vendar pa jugoslovansko tržišče potrebuje še veliko teh naprav?

Midva sva si v teh letih nabrala veliko izkušenj in tudi jugoslovansko tržišče sva dobobra spoznala. Lahko rečeva, da je te naprave moč dobro prodajati. Seveda je za njihovo izdelavo nujen določen material iz uvoza, vendar bi, v celoti vzeto, lahko na osnovi domače proizvodnje zagotovili dokajšen delovni prihranek, saj je uvoženega materiala v naših tovrstnih napravah med 6% in 22%. Prepričana sva, da bi ob angažiranju ustreznega kadra, ki ga Iskra že ima, lahko na tem področju marsikaj koristnega naredili.

Boris Čerin

Umetnost o delu

*Iz zbornika kulturnih dejavnosti v Iskri
smo za našo kulturno prilogo izbrali nasle-
dnja dela naših literatov:*

Miha Avanzo:

Mija

Jolanda Benedičič:

Tudi jaz

Biserka Car:

Slovenija

Janez Mayer:

Pesem ptice

Vladislav Stres:

Kip

Milena Majcen:

Ko boš poln poletnih vonjev

Rudi Miškot:

Breza

Barbara Hočevar:

Hiška Slovenčeva

Bojan Foršček:

Iz Sonetnega venca Ljubljene

Jože Puklavec-Pril:

Tinaj Tan

Matjaž Kocbek:

Moja partijska šola

Marjan Peternej:

Ko bo sneg skopnel

Ladi Trojar:

Slovo

Fancka Tronkar:

List

Mateja Samec:

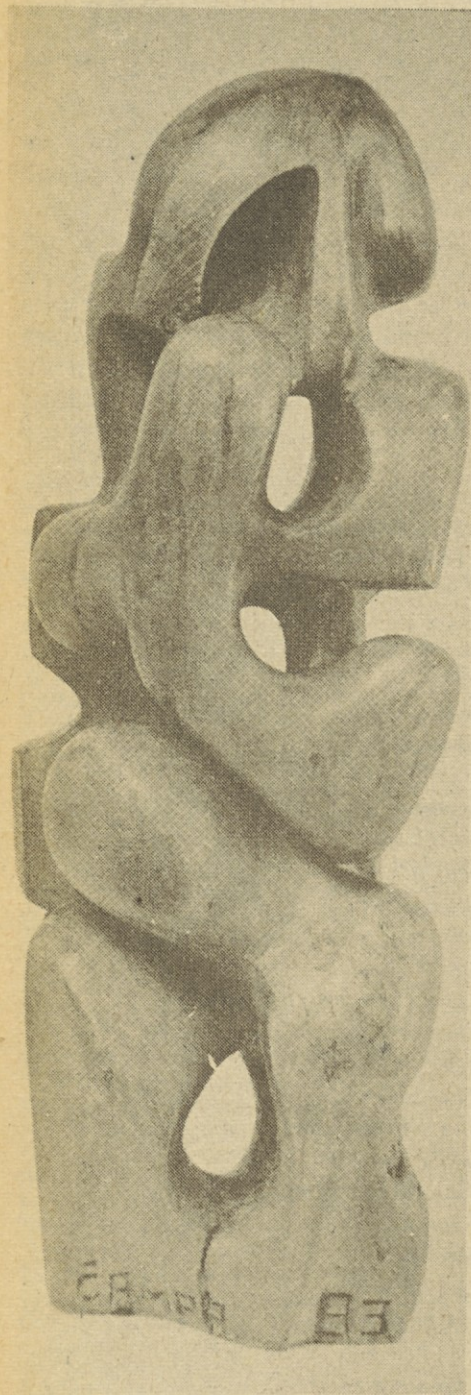
So to ljudje

Likovna dela pa so prispevali:

**Lojze Čampa, Janez Bertoncelj, Martin Go-
ričanec, Boris Stivičević, Franc Guček, Bogo
Klobučar, Ivan Razboršek, Edvard Intihar,
Janez Volk in Izidor Jalovec.**

Umetnost ob delu

Lojze Čampa

Jolanda Benedičič
Tudi jaz

Tudi jaz bi nekomu rada rekla,
da je pomlad, da rože cvetijo,
tudi jaz bi nekomu rada rekla,
da trave po dežju opojno dehtijo
in da me imaš mogoče ti rad!

Po nebu se temni oblaki pode,
po šipah dežne kaplje polze,
nemirna je noč — kot moje srce,
ko v mislih ponavljam tvoje ime.

Ne vprašam te,
kakšne so tvoje poti,
ne vprašam, kdo pravzaprav si!
Dobro, predobro pa vem za strast,
ki žene te strmo v prepad.
Če drugega ne — poskušaj spoznati —
samo ena je še, ki hoče srce ti podati!

Biserka Čar
Slovenija

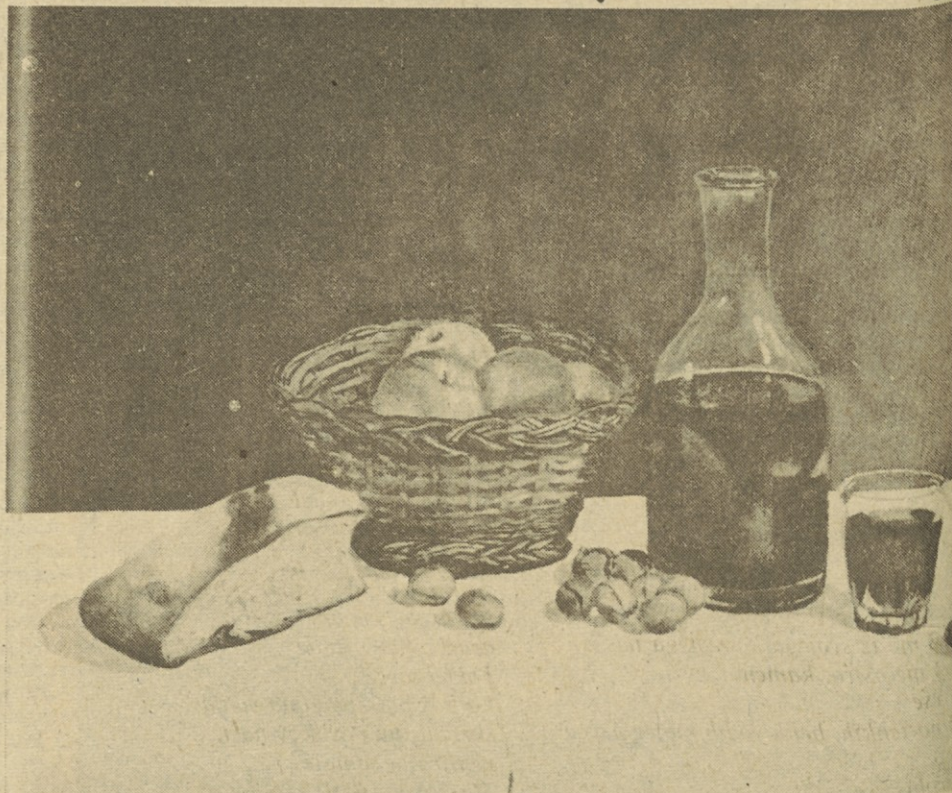
Lepa zemlja slovenska
o tebi hočem peti,
v tebi se čutim človeka,
v tebi bi hotel umreti.

V tebi diši po zemlji,
v tebi je rasel moj rod,
v tebi se hočem zbuditi,
v tebi naj raste moj plod.

Naj hrani se plod s tvoje grude,
opij ga s studenčnico
in trdnost mu daj krasotica,
ki čutim jo z našo goro.

V tvojih logih cveti
in veter nežno pihlja,
daleč prek tvojih hribov
slovenska se pesem zazna.

Jana Bertonceľ

Miha Avanzo
Mija

Če jo pogledaš v oči,
vidiš,
kako majhen je ta naš svet:
en centimeter v premeru.

Martin Gorčanec

Janex Mayer
Pesem ptice

V polju zapuščenih brazd
pesem ptice.

Skozi goščo odmrlega vejevja
pesem ptice.

Sredi proda usahlega potoka
pesem ptice.

Pesem ptice roparice.

Vladislav Stres
Kip

Gledaš me s ploskve dna.
Gledaš me iz svojega kamenega telesa
gledaš me ostro, kameno
vidiš vse
dršiš po tenkih, belih vodih mojega srca
veš vse
in zdrobiš vse.

Milena Majcen
Ko boš poln
poletnih vonjav

Ko boš poln poletnih vonjav
in ko ne boš vedel,
kaj z njimi početi,
me poišči,
da pomiriva polnočne zvonove,
da pomendrava cvetoče trave,
da se objameva,
da se poljubiva,
da si odpustiva bežanje.
Ko boš poln skrivnostnih zvokov
večernih livad
in ko ne boš vedel,
komu jih v lase pripeti,
me poišči,
da jih vikeva v najine davne,
tisočkrat sanjane,
nedosanjane sanje.
Poišči me,
ko boš poln poletnih vonjav,
skrivnostnih zvokov noči,
nemira in samote.
Me boš poiskal?

Rudi Miškot
Breza

Breza dela,
ti si preživela!
Tebi več ko štirideset lét.

Koliko je čezte
ptic že preletelo,
v varstvu obiskalo
s pesmijo veselo?

Koliko je src
za vedno onemelo,
koliko radosti
v oblakih skoprnelo?

Svetal metulj,
od sonca zlat —
je poletel med veje...

Iz lista pije
rôso solz,
ko sonce milost seje. —

Breza bela,
ti si preživela!

Barbara Hločevar
 Miška
 Hlovenčeva

Naše naselje
 je raj v predmestju
 fini ljudje smo
 višji sloj
 ja
 študent navsezgodaj zabriše
 na vsake stopnice
 osrednje glasilo
 na knjižnih policah
 zardevajo marksi
 kupljeni v davnih levičarskih časih
 na razprodaji
 pa komaj dotaknjeni freudi
 in naše besede vezane v usnje
 lesena stopnišča
 delujejo prav rustikalno
 vse naše spalnice
 gledajo proti zahodu
 in v vsaki od njih
 bi se v temi počutil doma
 cerknica brest
 hrastov furnir
 gospodje negujejo trate
 in pleše
 mračno jih mučijo bridke državne skrbi
 vse ženske v tem našem naselju
 smo silno posebne
 in nenavadne
 in z vsako od nas
 bi se v temi počutil doma:
 prelestno dihanje
 intimnega spraya AMORE

Boris Ustičević

Franco Guček

Jože Puklavac-Bril
 Tijan tan

Kres Loperšiče so še Huma,
 tijan tan daleč sej jas duma,
 prelepe vesnice tan so po bregačah,
 kokoši zavolo grozdja so f kobačah,
 gda pastiri začnejo fse prek pasti,

stiska f srci mojen začne rasti.
 K bi ftiček bijo si želín,
 no v gorice prleške zletín.

Gda Prlekija začne zeleneti,
 f prsah čudno začne meni vreti,
 te tak lep moj je rojstni kraj,
 kakti najlepši zemelski raj,
 živleje se mi že v večer nagible,
 a fseeno me še tota misel zible,
 ka mi črički bodo še popevali,
 no lepote Prlekije razodevali.

Umetnost ob delu

Bojan Foršček
 Iz sonetnega
 venca
 Ljubljane

5.
 A Živa z novim ognjem me ogreje,
 S plamenon v rano nepomirjeno oblizne.
 Spomina mit se zruši. Cvet ovne.
 Pričakovanje slastne odpira slutnje.

Človek je rojen za trpljenje,
 Za jok, nemir in bolečine.
 Neopazno — tiho življenje mine,
 V pesku zdrobi se odtis stopinje.

Čas se skozi čas v nič izteka.
 Na koncu časa izdih steklen.
 Ob bok utrujeno omahne roka.

Pretakanje semen je up cenen.
 Spomin drhtenja. Kako se čas izmika.
 S slastjo predam se. Ves sem njen.

Bogo Hlobučar

Ivan Razboršek

Matjaž Kocbek
Moja
partijska
šola

Danes sem sanjal bleščeče sanje:
srp in kladivo!
Sijala sta vrela od ponosa in ročnosti!

In ko sem zjutraj nesel sanje v hlev
in jih pokazal vrancu,
me je zvesto pogledal
tiho zahrzal in pokleknil!

In sem vedel: svečano sem se opravił
in odjezdil s sinovi med delavce!
In sem metal rdečo pšenico in
vsak delavec je dobil svojega vranca
in smo noreli in dirjali v jatah in
zastrli obzorje!

Marian Peternelj
Ko bo
sneg
skopnel

Ko bo sneg skopnel,
bo pomladni veter trate obudil
in drevesa
in ptice;
ko bodo oblaki beli,
nebo modro,
potok čist,
ko bodo ljudje nasmejani,
otroci s krikom napolnili vas;
ko bom slekel zimsko suknjo,
si nadel pomladni obraz,
takrat pridi!

Popeljem te v gozdove,
na hrib in med vetrove,
z dlani ti piti dam
pomladne vode.

Vse je nič.
Nič v meni in zunaj mene
nič,
nič pred in za menoj.
V niču moja blodnja,
ki je ničeva,
ki je ni.

Blodnja blodnji blodnjo daje,
z ničā v nič se nič poraja.

Edvard Tutihar

Umetnost ob delu

Mladen Radojčić

Ladi Trojar
Slavo

Odhajaš, odhajaš za vedno.
Zakaj?

Zakaj zamrl je ogenj v
tvojih očeh?

Zakaj izginil vesel je
tvoj smeh?

Zakaj utihnil tvoj
vedri je glas?

Zakaj sklanja tvoj
vitki se stas?

ZAKAJ, ZAKAJ,
to večno vprašanje,
kdo ve odgovore nanje?

A jaz ostajam sam
brez tvojega nasmeha,
brez vedrega glasu
in nikjer, prav nikjer
ne najdem več miru.

Francka Fronkar
List

Osamljen list
po reki plava,
z veje v smrt
jesen ga je pognala.
Bled sončni žarek
z njim se poigrava,
edina priča,
kako tiho tiho plava.

Janez Vovk

Mateja Gamec
Go to ljudje

Hodim po cesti
kjer ljudje ne vedo
eden za drugega
kjer ljudje namesto pozdrava
pogledajo proč
kjer namesto lepega pogleda
pozdravlja te uničujoči pogled.
Zastanejo mi koraki togi.
Zagledam se v gručo otrok
otrok, ki dobili so par
zelenih se dreves pod soncem
tu sredi teh ljudi.
Joj, kje sedaj je to
to kar nekoč bila sem jaz.
Le igra ob vznožju se dreves
sprašujem se, če ni le igra
to še danes
ko zrem se v tuje ljudi
ko zmedene oči mi govorijo,
da moje mesto je nekje drugje.
Nekje tam zadaj
kjer koraki mrtvih
se končajo.

Izidor Jalovec

Novo vodstvo mladih

Tako mladostno polna, kot je bila pred dnevi dvorana delavskega samoupravljanja v novogoriški Iskri — Avtoelektriki, doslej še ni bila. V njej so se namreč brali delegati osnovnih organizacij ZSMS na letni programsko-volilni konferenci, pregledali so dosedanje delo, sprejeli smernice za nadaljnje delo ter izvolili novo vodstvo. Mladostno povprečje sta nekoliko »dvignila« le vabljeni gosta, predsednik predsedstva konference OOS **Miloš Vodopivec** in namestnik glavnega direktorja **Ludvik Jelinčič**, vendar v splošno zadovoljstvo vseh, saj sta prispevala velik delež k uspešnosti konference.

Potem, ko so izvolili delovno vodstvo, ki ga je vodila **Lidija**, je predsednik **Boris Švagelj** dal poročilo o dosedanjem delu. Med drugim je povedal, da je med 100 zaposlenimi v Avtoelektriki 1050 mladih, ki so povezani v 12 osnovnih organizacij. Njihovo delo bilo dokaj opazno, kar se za tako malo mladih tudi spodobi. Posebej treba pohvaliti vlogo članov pomembnih komisij kot so komisija za študentske, komisija za šport in rekreacijo, komisija za informiranje ter komisija za ohranjanje tradicije naše narodnoosvobodilne vojne, pod katero okrilje spada tudi pohodna četa Avtoelektrike, vendar o aktivnosti te čete nekoliko ozneje.

Predsednik je pohvalil tudi zornost sodelovanje s samim vodstvom DO, z organi samoupravljanja, saj je veliko število mladih vključeno v samoupravna dogajanja ter z stalnimi DPO na ravni TOZD in DO. Po zaključku poročila pa je predsednik poudaril: »Še bolj moramo poživiti delo v osnovnih organizacijah, saj nas je preko tisoč. Ne smemo se ukvarjati sami s seboj, temveč bolj življenjski in prisotni pri mladinskem delu in pri urejanju politike ekonomske stabilizacije, saj se moramo zavedati, da lahko samo z boljšim gospodarjenjem in ekonomsko logiko pričakujemo boljši družbenoekonomski položaj vseh, posebej nas mladih.«

Mladi so se nato seznanili z delom pohodne čete, ki ga je predstavljal komandir **Boris Jerič**. Njihova SOZD Iskra in tudi najaktivnejša. To potrjuje tudi posebno visoko priznanje, ki so jim ga izročili minulo leto — **vezisti NOB Slovenije**. Čeprav je bilo to laskavo priznanje

podeljeno za njihovo minulo delo, so ga opravičili tudi z aktivnostjo v lanskem letu, saj so se udeležili vseh pohodov in tako nadaljevali slavne tradicije naše NOB. Sami pa so organizirali dvodnevni pohod po poteh 9. korpusa, ki so se ga udeležili tudi pohodniki iz SOZD Iskra, PTT in RTV. Odlično organizirane-

oljšanje delovne discipline in storilnosti itd.

Na podana poročila in smernice je sledila razprava, v katero se je vključil tudi predsednik sindikata **Miloš Vodopivec** in med drugim poudaril: »Vesel sem, da lahko pohvalim vzorno sodelovanje, ki vlada med našima organizacijama, saj je

Delovno predsedstvo konference

ga in izvedenega pohoda se je udeležilo okrog 50 pohodnikov.

Ob koncu poročila je komandir izrazil še željo, da bi četo številčno še bolj pomladili, saj so pohodi zanimivi in prijetni, z njih pa se vračajo s prijetnim občutkom, da so vgradili droben kamenček v mozaik naše NOB.

Smernice za bodoče delo, ki so jih soglasno sprejeli, so dokaj odgovorne in zavezujoče, vendar uresničljive. V njih so zapisali, da se bodo vključili v razpravo predkongresnih dokumentov ZSMS, čimveč mladih bodo vključili v izobraževalne oblike, poživili in razgibali bodo delo posameznih komisij, analizirali zastopnost mladih v samoupravnih organih, aktivnosti ob izvedbi delegatskih volitev, izb-

prav to porok, da bomo s skupnimi močmi kos vsem še tako zapletenim problemom. Naj vas spomnim tako številčno zbrane, da se vedno nismo kos tehnološki in delovni disciplini. Tu nas čaka še veliko del. Prav zaradi tega smo nemalo krat uvrščeni pri naših kupcih v drugo, tretjo — namesto v 1. kategorijo. Zanj pa imamo vse pogoje.«

»Vesel sem, da lahko pozdravim vašo konferenco«, je dejal uvodoma **Ludvik Jelinčič**, namestnik glavnega direktorja, »da prisostvujem obračunu vašega dela in se seznanim s smernicami. V naši DO ste mladi vedno predstavljali zdravo jedro, brez vas ne bi mogli gledati v bodočnost. Letos smo si začrtali drzen plan, 35 milijard N din skupnega prihodka. Gospodarske

Na krmilu mladih v Avtoelektriki bo poslej stal **Igor Šinigoj**

razmere niso rožnate, zato se mora sleherni od nas z vso zagnanostjo in srcem lotiti še bolj zavestno izvrševanja nalog, da nam bo lažje, da bomo za vzgled. V imenu vodstva DO se vam zahvaljujem za dosedanje sodelovanje, ki naj bo tudi poslej, saj bomo le skupaj prebrodili viharne čase, ki nam včasih zabi- bajo našo barko.«

Mladi so tovarišu **Jelinčiču** postavili kup vprašanj, od načrtovane investicije pa do takrat znanih rezultatov poslovanja minulega leta.

Mladinsko konferenco je pozdravil tudi predsednik mladih novogoriške občine. Njihovo delo je ocenil kot eno najboljših, posebej pa je pohvalil vzorno sodelovanje in jih pozval, naj se čimveč mladih vključi v obravnavo predkongresnih dokumentov. Zato so se domenili, da bodo že v teh dneh pripravili okroglo mizo na to temo.

Sledile so še volitve. Po predhodnih razpravah so se mladi soglasno odločili, da bo poslej stal na krmilu mladih v Avtoelektriki **Igor Šinigoj**, zaposlen v TOZD — Inštitut. Izvolili pa so tudi nove člane predsedstva. Nov predsednik se je zahvalil za zaupanje in poudaril, da bo delo mladinske organizacije res plodno in vidno, če bo vanj vključenih čim več mladih. Tako mora tudi biti!

Ob zaključku konference pa je bil predsednik **Boris Švagelj** podelil najaktivnejšim mladinkam in mladincem ter dvema udeležence- ma mladinske delovne akcije knjižna darila kot zahvalo za dosedanje delo.

Marko Rakušek

Mladi so se polnoštevilno udeležili konference

Dosedanji predsednik **Boris Švagelj** izroča knjižno priznanje udeležencu brigade **Đerdap 85 Zmaga Kralju** (desno)

Racionalnejša poraba električne energije

Sistemi za krmiljenje konične energije

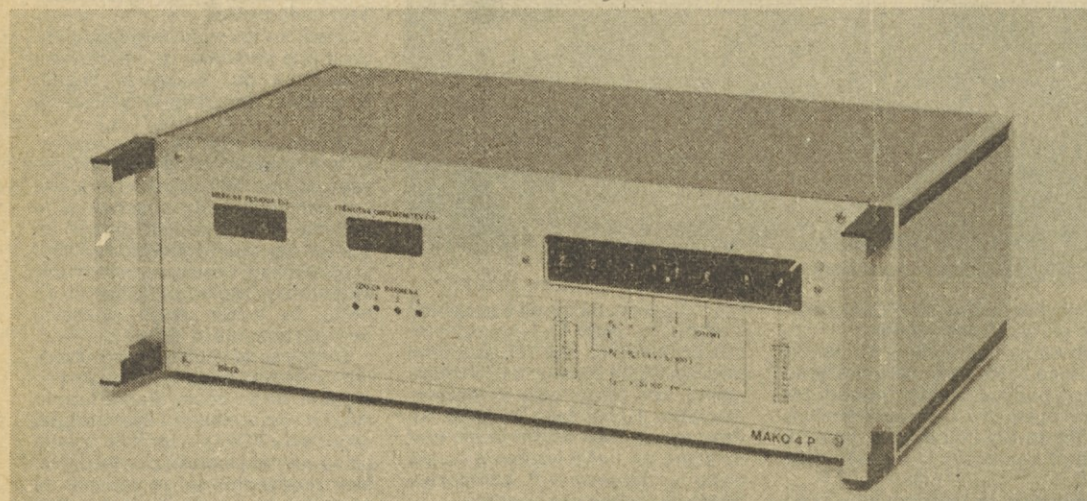
V zaostrenih gospodarskih razmerah vsakršno zmanjševanje stroškov prispeva k uspešnejšemu gospodarjenju. Energetska kriza nas resno opozarja, da moramo bolj racionalno uporabljati razpoložljive energije. Predstavljamo sistem za krmiljenje konične moči, s katerim Iskra Kibernetika ponuja možnost za racionalno in enakomernjšo porabo električne energije v gospodarstvu.

Za racionalno in enakomerno porabo električne energije skrbi tudi elektrogospodarstvo, saj cena električne energije ni odvisna le od dejanske porabe, temveč tudi od enakomernosti odvzema električne energije. Prav ta faktor pomeni skoraj polovico cene, ki

srednje in manjše porabnike. V drugi skupini ločimo sisteme, ki so računalniško podprti ter sisteme v klasični analogni tehniki.

Pregled naprav iz druge skupine je pokazal, da večina teh deluje na principu kontrole trenutnih

pa in vklopa bremen ter o konstanti impulza števca električne energije. Prek optosklopnikov pa sprejema impulze s števca električne energije in sinhronizacijski impulz s posebne stikalne ure, ki krmili kazalnik maksimuma električne energije.

Panelna izvedba krmilnika MAKO 4 P

jo plačuje združeno delo. Enakomernost odvzema energije je odvisna od tehnološkega procesa v določeni delovni organizaciji, skoraj za vse pa velja dokaj neenakomerna poraba električne energije. O tem govori razmerje med konično in povprečno obremenitvijo.

Zniževanje najvišje konične obremenitve z Iskrinimi sistemi za krmiljenje konične obremenitve omogoča precejšnje prihranke.

V Iskri Kibernetiki dela na področju razvoja krmilnika konične obremenitve ing. Borut Marolt v tehničnem razvoju Tovarne števec. Z njim smo se pogovarjali o krmilniku konične obremenitve, ki so ga razvili in izdelali v tej temeljni organizaciji.

»Naprave, ki nam omogočajo zniževanje konične obremenitve, lahko razvrstimo v dve skupini. V prvo uvrščamo sisteme za krmiljenje konične obremenitve pri velikih porabnikih električne energije, v drugo pa sisteme za

koničnih obremenitev. Te ugotovitve so nas ob širokem izboru mikroracionalnikov spodbudile k snovanju krmilnika konične obremenitve za srednje in manjše porabnike energije, ki delajo na principu kontrole časovno določenih vrednosti koničnih obremenitev,« je pojasnil B. Marolt.

Kako ste si zamislili delovanje te naprave?

»V pripravi na razvoj omenjenega krmilnika smo dodobra analizirali obstoječe naprave doma in v svetu ter opredelili zahteve. Odločili smo se za razvoj računalniško podprte naprave za krmiljenje konične obremenitve srednjih in manjših porabnikov električne energije.«

Nam lahko opišete zgradbo takega krmilnika?

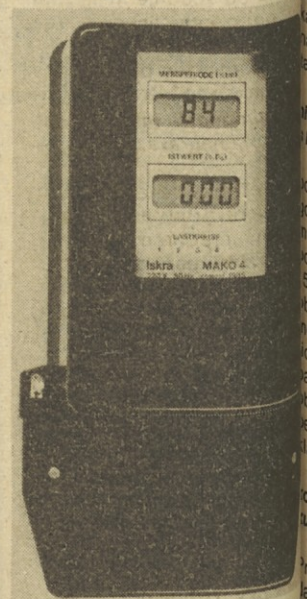
»Lahko pogledamo, kateri so ključni deli krmilnika. Pomemben del je sprejemnik vhodnih podatkov, kjer mikroracionalnik sprejema informacije s kodirnih stikal — o željeni moči, merilni periodi, časovni zakasnitvi izklo-

Sprejete informacije se obdelujejo v osembitnem mikroracionalniku. Rezultate lahko odčitamo na tekoče kristalnem prikazovalniku, in sicer trenutno vrednost merilne periode, trenutno obremenitev (oboje v odstotkih) in stanje krmilnih relejev. Le-ti so skupaj z elektronskimi vezji tretja pomembna sestavina naprave.«

Kako poteka krmiljenje konične obremenitve z opisano napravo?

»Mikroracionalnik razdeli obstoječo 15-minutno merilno periodo na več manjših delnih period. V vsaki posebej sešteje prejete impulze s števca električne energije, jih pretvori v vrednost trenutne obremenitve, ki jo nato primerja z izbrano željeno obremenitvijo. Če sta vrednosti enaki, je njuno razmerje 1. To pomeni, da je dejanska obremenitev enaka nastavljeni obremenitvi.

V naslednji delni merilni periodi računalnik prišteje novospre-

Krmilnik konične obremenitve, predstavljen tudi v tujini

jete impulze k prejšnji vsotni vrednosti, pri čemer za upoštevanje dve delni merilni periodi. To se ponavlja do konca minutne periode.

Kadar dejanska obremenitev preseže željeno, je količnik večji od 1 (nad 100%). Če preseže zgornjo mejo (npr. 105%), krmilnik izklopi krmilni rele oziroma tokokrog, ki je najnižjo prioriteto. Če se obremenitev po tem ni zmanjšala, nastavljeni čas vklopa ali izklopa krmilnega releja, naprava izklopi tretji tokokrog porabnikov. To se ponavlja do izklopa prvega milnega releja z najvišjo prioriteto.

Če smo pravilno izbrali velikost izdelke Tovarne števec. Zato obremenitev zmanjšala pod njeno mejno vrednost. Ko bo ob-

Andrej Jesenko

stev nižja od spodnje meje (npr. 95%), se bo po pretečenem času začasno ponovno vključil prvi rele z najvišjo prioriteto in podobno oslabil stopnje vse do četrtega releja.«

Kateri prednosti ima računalniško podprta naprava v primerjavi s klasično?

»Lahko rečemo, da računalniško podprta naprava uporabniku omogoča optimiranje obremenitve v 15-minutni merilni periodi. Drugače povedano: če imamo v prvi polovici 5-minutne periode le 50 odstotno obremenitev, lahko željeno obremenitev v drugi polovici merilne periode prekoračimo za 50%. Nikakor pa ne moremo presežati želene obremenitve za na začetku merilne periode, saj bi naprava začela izklapljati po opisanem postopku.«

V kakšnih izvedbah bo krmilnik konične obremenitve dostopen kupcem?

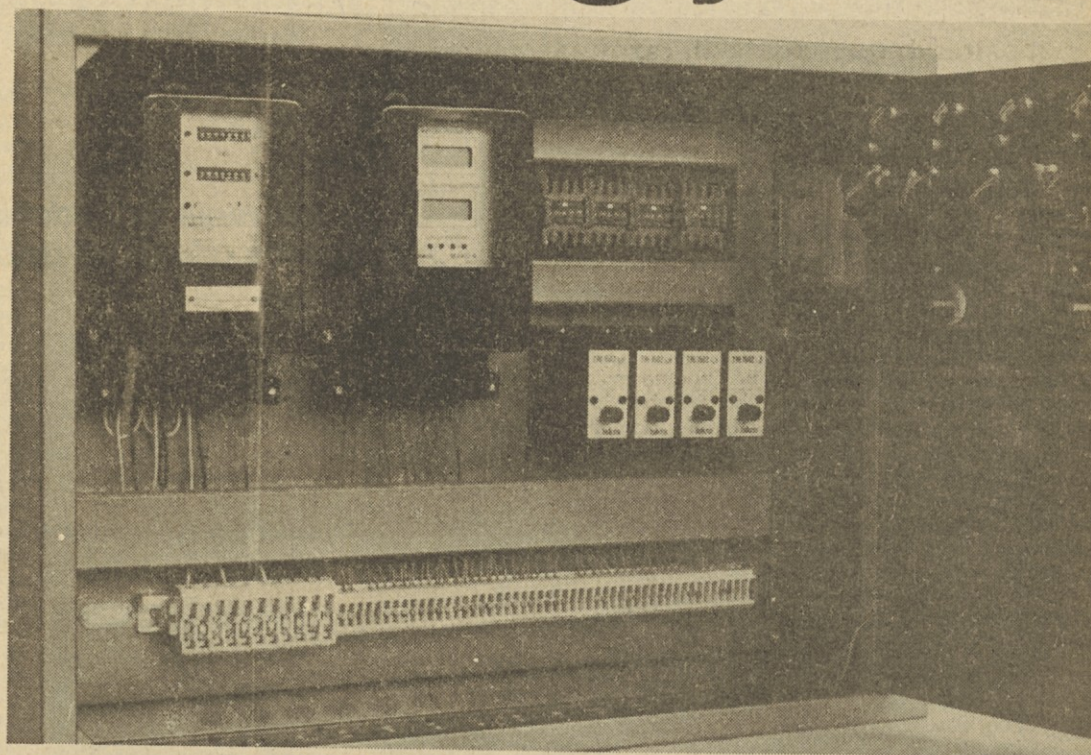
»Odločili smo se za dve varianti. Prva izvedba naprave je v standardnem ohišju števca električne energije za nadgradnjo. V tej so združene vse funkcijske lastnosti krmilnika, za povezavo s porabniki pa je treba dodati močnejše krmilne releje ali kontaktorska stikala.

Druga, panelna izvedba naprave, je zasnovana tako, da se lahko vključuje v sisteme za umerjenja v elektroenergetiki (ISKRAMATIC EP).« je zaključil B. Marolt.

Na področju projektiranja krmilnika v sisteme za krmiljenje konične obremenitve dela v tehničnem razvoju Števec dipl. ing. Andrej Jesenko.

O tem je povedal naslednje:

»Napravo za krmiljenje konične obremenitve, kot tudi ostalih naprav elektronskega programa, ne moremo prodajati tako, kot klasične izdelke Tovarne števec. Zato v tehničnem razvoju oblikujemo skupino, ki naj bi skrbela za izde-

Sistem za krmiljenje, ki deluje v DO Slovenijales v Radomljah

lavo dokumentacije za te nove sisteme. Pri delu si pomagamo z računalniškim sistemom HP 9236, ki omogoča hitro in kvalitetno izdelavo vseh vrst načrtov in dokumentacije.

Naša skupina se po tehnični plati vključuje v vse faze prodaje sistemov.«

Kakšne so vaše dosedanje izkušnje pri plasiranju sistemov za krmiljenje konične obremenitve?

»Nekaj sistemov smo že prodali. Ugotovili smo, da kupci premalo poznajo lastnosti krmilnika in celotnega sistema, da bi ju lahko sami vgrajevali. Zato od nas zahte-

vajo kompletno storitev — od prvih pogovorov do vključitve sistema.

Tovarna števec je organizirana predvsem za proizvodnjo velikoserijskih izdelkov, zato je pri prodaji prvih sistemov skoraj celotno breme nosil tehnični razvoj. Inženiring je pri teh poslih sodeloval le po organizacijski plati, v prihodnje pa bo moral nositi levji delež pri realizaciji sistemov.

Pri teh poslih ima zelo pomembno vlogo tudi nabava. Material lahko določimo šele po izdelani dokumentaciji. Gre predvsem za majhne serije, celo posamezne dele ali naprave. To zahteva drugačen pristop pri nabavi, saj so naši dobavni roki odločno predolgi. Kljub temu še vedno prihaja do zamud, vzroki zanje pa so skoraj vedno v zakasneli nabavi.«

Z dipl. ing. Janezom Rovnškom iz Inženiringa smo se pogovarjali o novem pristopu za trženje opisanih sistemov. Takole pravi:

»Zanimanje trga za te sisteme je zelo veliko. Običajno kupec želi več kot le element. Posneti moramo diagram konične moči, ga analizirati in izdelati elaborat. Na osnovi tega se kupec odloči o ekonomski upravičenosti našega sistema.

Projektiranje je zahtevna naloga, zahteva vrsto stikov s kupcem, saj posegamo v njegovo tehnologijo, s katero se moramo dobro seznaniti.

Na osnovi projekta napravimo kompletno ponudbo za celoten sistem, ki vsebuje dobavo opreme, ustrezno montažo in vključevanje sistema v pogon. Pri realizaciji projekta inženiring tesno sodeluje s strokovnjaki v Tovarni števec.

Ugotavljamo, da bi morala biti za tako širok obseg dela ekipa številnejša, predvsem za trženje omenjenih sistemov.«

Na katerih tržiščih naj bi tržili sisteme za krmiljenje konične obremenitve?

»Glede na znani položaj v elektrogospodarstvu je sistem tržno zanimiv za celotno državo. Da bi te naloge zmogli, bi se morali kadrovsko okrepiti in se ustrezno organizirati.

Tesneje bomo morali sodelovati z delavci v naši Prodaji, jih seznaniti s temi sistemi. Iskrino servisno mrežo moramo usposobiti za montažo, o tem se že dogovarjamo. Vključiti moramo tudi Iskrine filiale, da bi lahko prevzela del nalog za izdelavo projektov.«

(V prihodnji številki bomo predstavili še klasični sistem za krmiljenje konične obremenitve, ki ga izdeluje Tovarna merilnih instrumentov v Otočah)

Alojz Boc

Izobraževalna dejavnost

V mesecu januarju smo v Področju za kadrovske zadeve pripravili poročilo kadrovske izobraževalne dejavnosti za leto 1985. Iz tega poročila vam danes predstavljamo nekaj povzetkov izobraževalne dejavnosti ISKRA-AVTOMATIKA v letu 1985.

Izpolnjevanje strokovne izobrazbe

Izpopolnjevanje, kot oblika funkcionalnega izobraževanja pripada delu. Potrebe, ki izhajajo iz delovnega procesa, torej iz aktualnih nalog in problemov dela, zahtevajo nenehno izpolnjevanje in dopolnjevanje že obstoječega znanja, izkušenj, stališč in navad.

Delovne naloge in opravila so različno zahtevna, od enostavnih, do tistih najbolj zapletenih, katerih neposredni delovni prostor presega tovarniške zidove in ima v določenih sestavinah širše mednarodne razsežnosti.

Vseh teh ugotovitev se v naši delovni organizaciji dobro zavedamo, saj posvečamo dovolj pozornosti permanentnemu izpolnjevanju delavcev v okviru stroke oziroma področja dela. Oblike izpopolnjevanja so različne, od seminarjev, tečajev, posvetovanj, simpozijev, do specializacij doma in v tujini. Sem spada tudi izpopolnjevanje v okviru strokovnih izpitov, pridobivanju znanj iz sorodnih strok in področij dela in izpopolnjevanje v tujih jezikih. Posebno poglavje je proces izpopolnjevanja — usposabljanja v neposrednem delovnem procesu, s pomočjo lastnih programov izobraževanja in lastnih predavateljev. Skozi vse našteje oblike izpopolnjevanja je šlo v preteklem letu 1283 delavcev kar

pomeni 31% vseh zaposlenih v delovni organizaciji.

Poleg izpopolnjevanja naših de-

lavcev, smo v letu 1985 izvajali tudi izobraževanje kupcev naših sistemov in naprav za potrebe domačih in tujih projektov.

Izobraževanje za pridobitev strokovne izobrazbe (študij ob delu in iz dela)

leto	1982	1983	1984	1985
št. študentov ob delu	221	151	191	232

Že leta si prizadevamo popraviti kadrovsko strukturo zaposlenih z vključevanjem le-teh v formalne oblike izobraževanja. Vsako leto pripravimo po posameznih TOZD

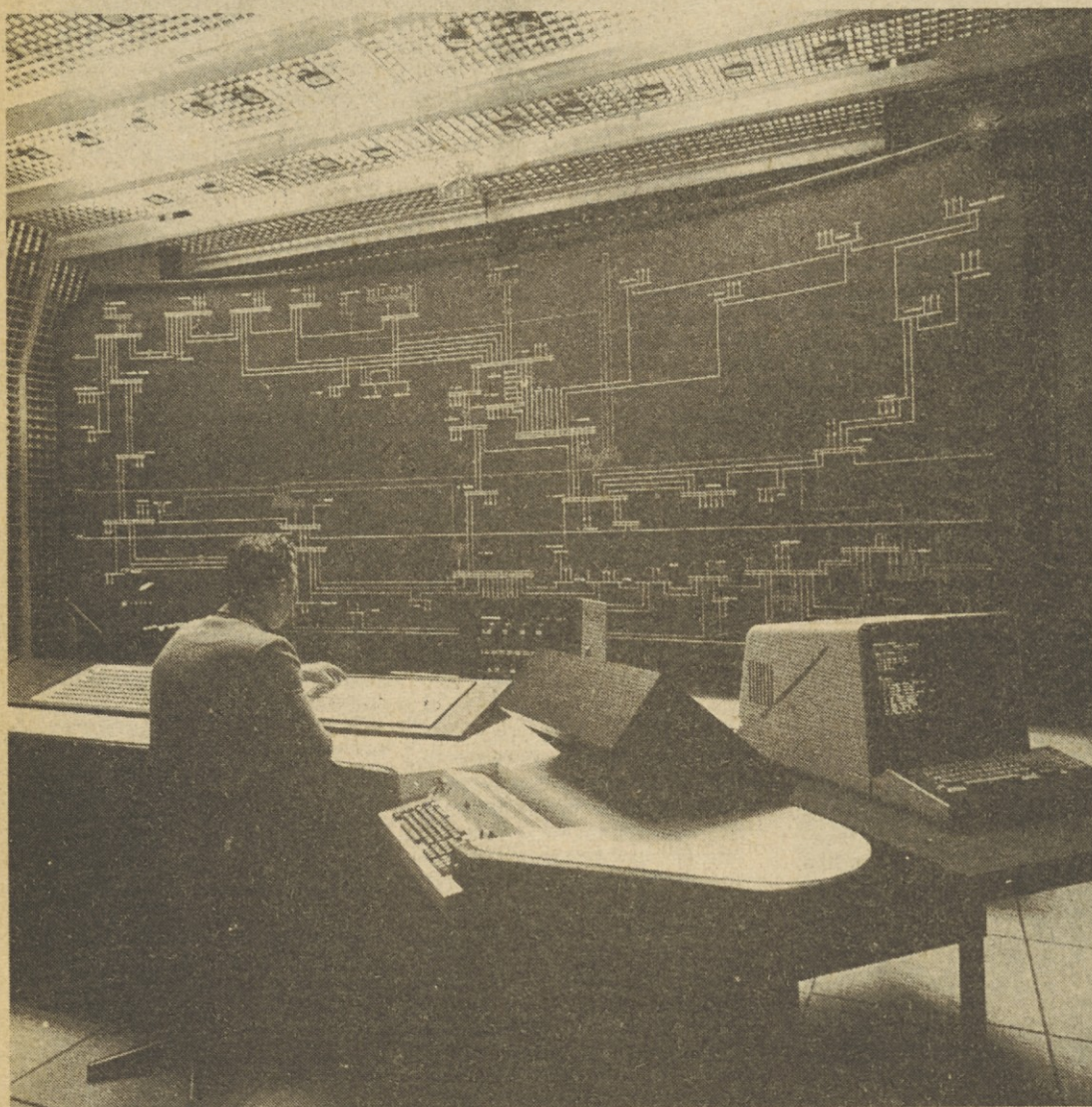
razpis študija ob delu, ki je namenjen v prvi vrsti tistim delavcem, katerih dejanska ob delu se je v letu 1958 popravilo, kljub temu, pa delavci še niso izkoristili vseh možnosti, ki so jim bile dane. V lanskem letu smo v DO razpisali 108 šolnin za študij ob delu, od tega jih je bilo 82 podeljenih.

Iz leta v leto ugotavljamo, da ni težko motivirati za izobraževanje mlade delavce z višjo stopnjo strokovne izobrazbe, da pa je težje z vključevanjem v izobraževanje predvsem nekvalificiranih delavcev in tistih, ki že imajo nad s postopki za ugotavljanje in priznavanje z delom pridobljenih delovnih zmožnosti — napredovanje po

Osnutka

Na drugi seji odbora za plan in gospodarjenje ter finančne zadeve, ki je bila v sredo, 22. t. m. sta bili na dnevnem redu dve pomembni točki: določitev osnutka Skupnih temeljev za pripravo srednjeročnega plana delovne organizacije Avtomatika za obdobje 1986—1990 in določitev osnutka letnega plana delovne organizacije za 1986. leto.

Že uvodoma je bilo rečeno, da so bile smernice za izdelavo srednjeročnega plana delovne organizacije pripravljene že v prvi polovici lanskega leta. Vendar pa se je kasneje, ob usklajevanju tega gradiva ugotovilo, da nekatera področja zaradi predvidene reorganizacije, nikakor niso mogla biti usklajena. Ko so bile ob zaključku preteklega leta sprejete nove programske usmeritve delovne organizacije, povezane z novim načinom vodenja

letu 1985

liniji najmanjšega odpora. Drugi vzroki pa so subjektivne naprave, saj vemo da je zavest o pomanj-

kljivem znanju še relativno nerazvita in mnogim »zatečeno stanje« popolnoma ustreza.

Naši delavci študirajo na različnih šolah in fakultetah (stanje 31. 12. 1985)

študentov	število št študentov		število
	ob delu	zahtevnosti	
elektrotehniška	115	IV	03
kovinarska	42	V	61
ekonomska	62	VI/1	90
naravoslovno-			
matemat.	1	VII/1	38
družboslovna	12	VII/2	39
		VIII	1
SKUPAJ	232	skupaj	232

Usposabljanje pripravnikov

V letu 1985 je v celotni delovni organizaciji Avtomatika imeli 251 delavcev status pripravnika. Novosprejetih v letu 1985 je bilo 156 pripravnikov, od tega jih je bilo 66 naših štipendistov.

Če pogledamo strukturo novo zaposlenih pripravnikov — IV: 39,5%, V: 36,5, VI/1: 10,3%, VII/1, 17,3% ugotovimo, da je procent pripravnikov IV—stopnje zahtevnosti le nekoliko previsok v primerjavi z ostalimi. V letu 1986 bo potrebno zaposlovati več pripravnikov višjih stopenj zahtevnosti.

Planiranja in ekonomike, ter kontrole kvalitete, so vsi pripravniki opravili v okviru posebnih semi-

narjev na nivoju delovne organizacije in SOZD. Strokovne

Proizvodno delo oz. delovna praksa in počitniško delo

Pogodbe o izvajanju proizvodnega dela oz. delovne prakse ima naša delovna organizacija sklenjene s šolami v šestih usmeritvah, med katerimi je najmočnejša elektrotehniška usmeritev. Skupaj je 564 učencev od 1. do 4. razreda srednjih šol spoznalo organizacijo, proizvodnjo, poslovanje TOZD in DO in opravljalo konkretna dela in naloge v posameznih TOZD.

Lažja dela v proizvodnji je med počitnicami opravljalo 264 učen-

cev in študentov, ki niso naši štipendisti.

Obvezno enomesečno počitniško delo so opravljali vsi štipendisti naše delovne organizacije. V tam

času so si štipendisti višjih letnikov fakultet že poiskali teme za svoje diplomske naloge in navezali tesnejše stike z bodočimi mentorji.

Janka Lazarevič

ni obravnavi do 6. februarja

in usklajevanja delovnega procesa preko individualnega organa ter vodij programsko-proizvodnih vertikal, je na njihovi podlagi področje za ekonomiko in plan, v sodelovanju s strokovnimi službami temeljnih organizacij, pripravilo osnutek skupnih temeljev. Iz navedenih razlogov je prišlo do kasnitve tudi pri pravi osnutka letnega plana delovne organizacije. Ker pa mora biti v skladu z obstoječo zakonodajo letni plan sprejet najkasneje do zaključnega računa za preteklo leto, je bil tudi za ta planski dokument (kakor tudi za Skupne temelje) izdelan rokovni aktivnosti, opredeljen z nosilci nalog za posamezna področja in konkretnimi roki.

Pri obravnavi obeh dokumentov so se člani odbora dalj časa zadržali predvsem na nekaterih še nerešenih oz. nedorečenih vprašanjih iz posameznih podr-

očij, ki jih bomo morali dokončno uskladiti prav v času javne obravnave in na osnovi dogovora poslovnih in strokovnih delavcev v Avtomatiki.

V osnutku Skupnih temeljev za srednjeročni plan delovne organizacije so to: vprašanja, vezana na izvajanje določenih skupnih dejavnosti in vprašanja dogovorjene skupne rasti zaposlovanja oz. krepitve posameznih temeljnih organizacij v okviru proizvodno-tehnoloških vertikal. Medtem, ko so v obrazložitvi osnutka letnega plana še posebej izpostavili problematiko izvoza, nabave repromateriala (uvoz-domači trg), stanje zalog, ki bodo tudi v prihodnje bistveno vplivale na likvidnost Avtomatike, vprašanje predvidenega plana investicij in investicij, ki so v izvajanju ter vprašanje zaposlovanja in področja delitve sredstev za

osebne dohodke. Izpostavljena je bila tudi problematika svobodne menjave dela med delavci temeljnih organizacij skupnega pomena, delavci delovne skupnosti in delavci temeljnih organizacij materialne proizvodnje. Pri temu so člani odbora opozorili na nekatera nesorazmerja, ki izhajajo iz planskih opredelitev in se razhajajo s predvidenimi planskimi usmeritvami v posameznih temeljnih organizacijah. Tako je bil med drugim posebej opozorjeno na povečano višino prispevkov temeljnih organizacij za izvajanje skupnih dejavnosti na nivoju sestavljene organizacije.

Čeprav je odbor za plan in gospodarjenje ter finančne zadeve določil osnutka obeh aktov in ga posredoval delavcem temeljnih organizacij in delovne skupnosti v Avtomatiki v 15-

dnevno javno obravnavo, nas do sprejema dokumentov na delavskem svetu delovne organizacije loči še izredno pomemben postopek usklajevanja na osnovi pripomb in predlogov.

Zavedati se moramo, da je od tega, kako se bomo uskladili — ali bo to rezultat trezne presoje in trdne odločitve ali samo kompromis trenutnega izhoda, odvisno ne samo doseganje zastavljenih rezultatov v tekočem letu, temveč tudi izpolnjevanje temeljnega vodila srednjeročnega razvoja Avtomatike, ki je v Skupnih temeljih zapisan v: povečanju izvoza, višji akumulativnosti, obvladovanju proizvodnje, selekciji programov, hitrejšemu uvajanju novih izdelkov, učinkovitejšem gospodarjenju s sredstvi in boljši organizaciji.

Š. D.

Les je njegov element

Klasična ura je za naše sodobno pojmovanje zelo preprost mehanizem, ki deluje po istem principu že 600 let, če že ne več. Točno prikazovanje časa pa je odvisno od tega, če vsi deli mehanizma delujejo usklajeno, do zadnjega, na videz neznatnega kolesca. Podobnost med mehanizmom delovne organizacije in uro je očitna. Tudi tod morajo vsi sodelavci, od direktorja do vratarja, ali pri nas vratarice — receptorke, skladno opravljati poverjeno delo, če hočemo, da organizacija deluje brezhibno in trajno nemoteno. Eno tako kolesce v prikazani prispodobni Invest servisovega mehanizma je Ivan Šumbergar, mizar — vzdrževalec.

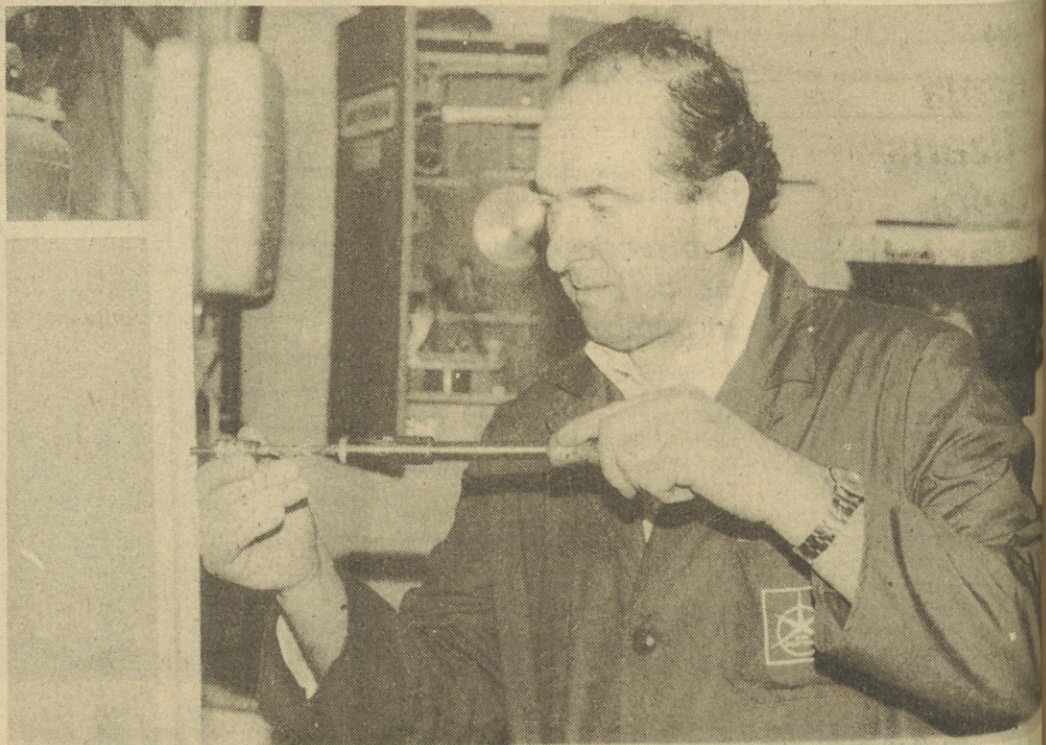
Najdete ga tam, kjer ga ni! Takšno debelo pretiravanje kajpak velja včasih za nas vse, večkrat pa za Ivana Šumbergarja, ki je nekakšna mobilna različica mizarja. Nenehno je kje drugje, kajti ko opravi eno delo, se že loti drugega, v drugem nadstropju, ali lokaciji s kraljem vseh orodij — »šraufencigarjem« v roki.

Doma je iz Spodnjega Kašlja, vendar se mu to nepozna. Opravi je obrtno šolo v Ljubljani za poklic mizarja in ima že 27 let službene dobe. Sam pravi, da je bil zaposlen že pri precejšnjem številu podjetij z očitnim namenom, da se seznani s sorodnimi obrtniškimi dejavnostmi. Tako zna mimo vseh mizarskih del polagati in lepiti talne, stenske in stropne obloge, popravljati role, vešč je pleskarskih in ključavničarskih del in še drugih, ki sem jih preslišal — torej pravišen človek za Invest servisno vzdrževanje.

Pri nas v stolpnici popravlja leseno pisarniško opremo, omare, predale, stole, mize, vrata, okna itd. To so vzdrževalna dela na poziv prek tehnične mize. Prej je bilo njegovo delo omejeno na stolpnico, sedaj pa obsega še prizidek in 20 drugih lokacij. Dela se je nabralo toliko, da bi lahko vse leto popravljali v stolpnici samo predale, pa mu jih ne bi zmanjkalo.

Ko sva srebala Kristinino kavo, mi je zaupal, kakšno neverjetno moč ima naš nežni spol. Predal v mizici, ki se ne odpre, ali zapre na normalni pritisk, zadobi včasih od nežnih rok sunek najtežje kategorije, da se v hipu polomi vse, vsi nosilci in popadajo lesni vijaki. Gorje ljubimcem in možem, če dekleta, ali žene tako počno z njimi, kadar ne ubogajo na prvi migljaj.

»Veš«, je nadaljeval, »les je živa in občutljiva tvarina. Že ko raste v obliki drevesa, ga je sama lepota. Potem obglavljen daje sijajni gradbeni material, primeren za vse. Prednamci so ga uporabljali še pred kamnom, dokazov pa ni,

Ivan Šumbergar, mizar-vzdrževalec pri delu

ker les zgine in z njega spet požene rastlina. Iz lesa še danes delajo tako svetnike, deske za stanišča, smuči, polena in stotoče drugih izdelkov in seveda tudi omare v katero se lahko skrije ljubimec tvoje žene«. Hotel sem nekaj protestirati pa me je brž pomiril. »Samo v primeru, če prideš prezgodaj domov. Zato je treba z njim ravnati nežno, z občutkom — mislim z lesom, ne z ljubimcem«.

Potem se je nekoliko zresnil in nadaljeval: »Pred 12 leti, ko sem prišel k hiši, so bila vzdrževalna dela majhnega obsega, sedaj je pisarniška oprema že dokaj izrabljena. Opravljam tudi dela, ki jih sam opazim, vendar preprosto za vse ni dovolj časa. Škoda je precejšnja in se zlasti pozna pri nabavi rezervnih delov. Še več je nepotrebnega pojasnjevanja, če se ne prikažem tisti hip, ko je okvara prijavljena na tehnično

mizo. Tovarišice ne razumejo, da imamo v Invest servisu glede popravil ustaljen red in postopek, ki ga jemljem skrajno resno, zato me vsako prepričevanje o nasprotnem spravlja v slabo voljo.

Drug problem je splošnega značaja in zadeva nas vseh. Problem kakovosti izdelkov. Pred leti smo imeli vsaj pri renomiranih podjetjih eno samo solidno kakovost izdelkov. Primerno tako za domače, kot za zunanje tržišče. Potem smo začeli vpeljati zaradi nesmiselnih prehrankov pri tehnologiji manj vredno »ponteroško« kakovost in ker konkurence ni bilo, je ostala sedaj edina dosegljiva. Boljša kakovost pa je usmerjena na tuje. Proizvodnja zadeva vse izdelke, ki imajo zato krajšo življenjsko dobo kot nekoč, vmes terjajo veliko popravil in celo obnove. Podobno je s pisarniško opremo. Starejša, v

stolpnici PPC, še ni dotrajala, medtem ko je novejša, v prizidku res slaba. Počasi razpada od sebe, zato je z njo tudi več dela. Pri tem pa je le gozdom še vedno isti.«

Ivan nima hobija. Raznolikost opravil, ki jih obvlada, zadostuje. Zato doma vzdržuje vse sam. Najlepše se počuti, dar namaka družino v morje, prebiva v naši prikolicici na gozda. (Skoraj bi pozabil povedati, da vzdržuje tudi Invest visove počitniške prikolicice, dar je to le stransko sezonsko delo.)

Brez gozda ne more, njegov pogled z domače hiše ga čez bližnjo Ljubljano strnjen gozd. Tako spoštuje biser narave, da ne uporablja za kurjavo. Pravi: »Škoda ga je prav ima.

Marijan

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

Naš sobesednik
ing. Milan Železnik

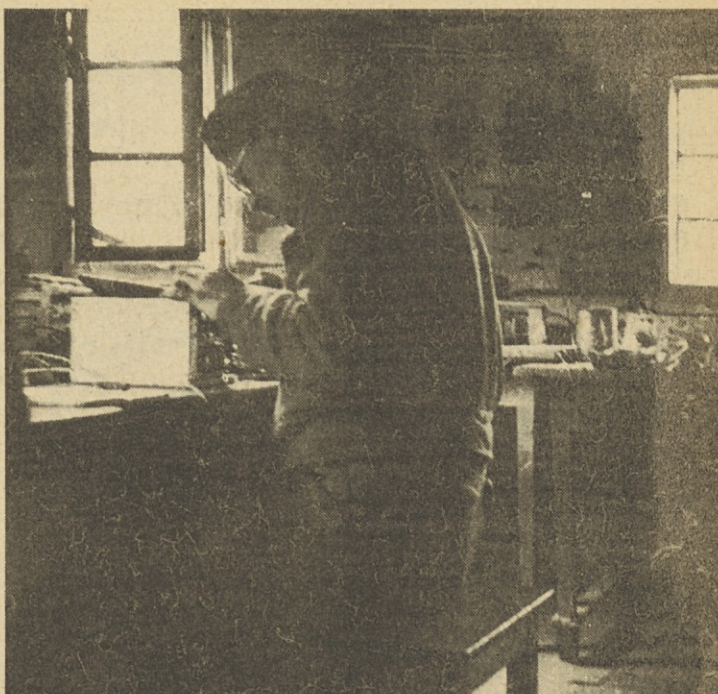
Iskra
ohranja
partizansko
načelo:
»Oslanjati
se na
lastne moči«

Še isto jesen so po veliki nemški hajki zasedli nad Starimi žagami v Novi Gori tri prazne hiše in delavnice. Spomladi leta 1944 je moštvo štelu že 50 delavcev. Med njimi so bili poleg radijskih tehnikov tudi finomehaniki, ključavničarji, kleparji, kovači, mizarji, saj je bilo treba izdelati samostojno praktično vse, kar je v taki postaji, razen tipično elektronskih elementov, ki jih je bilo treba dobiti. Kljub prvi razširitvi je bilo kmalu spet stiska s prostorom, predvsem pa z električno energijo. Treba je bilo najti večje hiše in boljše možnosti za proizvodnjo električne energije. Doli pod Črmošnjicami je globel, imeno-

vana Mašelj. Tam še danes stojijo tri zgradbe izmed tedanjih pet zgradb. Velike žage z vodnim kolesom premera pet metrov ni več in malega mlina. V to dolino se je septembra 1944 preselila 99 — d. Dejavnost se je razmahnila, prostora je bilo dovolj, električne energije istosmerne in izmenične, ni primanjkovalo, potrebe pa so bile vsak dan nove in nove.

Radijska delavnica je vzdrževala, popravljala in izdelovala na stotine radijskih aparatov, sprejemno oddajnih postaj svoje in zavezniške izdelave, finomehanična delavnica pa je poleg izdelave delov za aparate popravljala daljnogleda, fotoaparate, pisalne stroje, ure, elektrodavnica je vzdrževala agregate, previjala motorje in generatorje. Ključavničarji so izdelovali pripomočke, orodja in tudi stroje, kleparji in mizarji pa vse za potrebe teh delavnic pri njihovem poslu. Kolektiv 99 d je spomladi 1945 štel 86 članov.

Danes, po toliko letih se marsikdo vpraša, kako je bilo vse to mogoče. Zavest! Delovnega časa ni bilo v današnjem smislu, delalo se je, dokler je bilo treba. Material? Če ga ni bilo, smo ga iskali, dokler ga nismo staknili, ali pa našli druge rešitve. Tako kot

Radiodelavnica na Novi gori (Foto: Stane Viršek 1944.)

bombašu, ki je razdril sovražni bunker, je bila delavcu v partizanski delavnici čast, da je iz nič ustvaril nekaj, kar naj bi pripomoglo k dosegu svobode.

obe med seboj sploh nista primerljivi, je vendar Iskra ohranila eno tedanjo značilnost, ta pa je — opiranje na lastno znanje in sposobnosti. Vsa leta po osvoboditvi je Iskra razvijala svojo tehnologijo sama z lastnimi strokovnimi kadri, le izjemoma je naredila kak skok z nakupom znanja v primerih, ko je bila sposobna konkurirati s tehnologijami svetovnih proizvajalcev. Tudi prodajala je drugim zainteresentom.

Sami smo priča, v kakšnih težavah so danes sicer močna podjetja, ki so zanemarila lasten razvoj v preteklih letih pa je njihova bodočnost odvisna od tujega znanja!

Kljub dejstvu, da sta nekdanja dejavnost v 99 d in današnja Iskrina dejavnost slabo primerljiva, lahko vendar trdimo, da Iskra nadaljuje proizvodno tradicijo 99 d, da je 99 d predhodnik današnje Iskre, in to ne brez osnove. Poglejmo: radijski sektor in nato 99 d je bil prvi poskus slovenske industrijske elektronike, saj pred vojno nič takega nismo imeli.

— Večina vodilnih kadrov po vojne Iskre se je preselila iz partizanskih dejavnosti naravnost v mirnodobsko industrijo.

— V glavnem velja še ista programska usmeritev, to so sredstva zvez in njihovi sestavni deli, ter lastni razvojni dosežki, tehnologija in kadri.

Danes, po štiridesetih letih se mi, starejši v kraje, kjer smo partizani, vsako leto vračamo, ker nas spominjajo na težke, vendar lepe dni, zadovoljni, da trud ni bil zaman,« je končal svoje spomine na partizanske dni naš sogovornik.

Radiodelavnica v Črmošnjicah (Foto: Ivo Marlnček 1945.)

Ob koncu vojne se je moštvo 99 d razšlo. Del svojega, med vojno začetega dela, je nadaljeval v novih razmerah v industriji in v raziskovalnih institutih. V letih 1945 — 46 — 47 se je izoblikovalo nekaj delovnih in razvojnih timov, ki so jih sestavljali delavci Radijskega sektorja, delavci 99 d in vezistov: operaterjev, ki so se jim po vojni pridružili še novi sodelavci in zastavili delo na novo tam, kjer je tišega čudovitega maja 1945 obstalo. No in po štiridesetih letih imamo SOZD Iskra, takšno, kakršno danes poznamo.

Čeprav je med nekdanjo proizvodnjo v partizanskih delavnicah in sedanjjo v tovarniških razmerah velikanska razlika in

Finomehanična delavnica v Črmošnjicah (Foto: France Cerar 1944)

Iskra

Iskra Commerce, n. sol. o.,
TOZD — Servis, n. sol. o.,
 61001 Ljubljana, Rožna dolina IX/6a

objavlja naslednja prosta dela za nedoločen čas

Kadrovsko splošno področje

Organizator varstva pri delu

Pogoji:

- končana višja tehnična varnostna šola
- 3 leta delovnih izkušenj v stroki
- strokovni izpit iz varstva pri delu
- 3 mesece poskusnega dela

Poduktivni sektor IV.

Komercialni referent

Pogoji:

- končana ekonomska srednja šola
- 1 leto delovnih izkušenj
- 2 mesečno poskusno delo

CTSO — Ljubljana

Vodja sektorja prodaje storitev

Pogoji:

- končana ekonomska fakulteta I. stopnje
- 2 leti delovnih izkušenj
- 3 mesece poskusnega dela

Dva servisna tehnika za krmilno procesno tehniko

Pogoji:

- končana tehnična šola elektro, ali strojna, V. stopnje
- 1 leto delovnih izkušenj
- opravljen vozniški izpit B kategorije
- 2 mesečno poskusno delo

Servisni tehnik za protipožarne naprave

Pogoji:

- končana elektrotehnična srednja šola, šibki tok, V. stopnja
- 1 leto delovnih izkušenj v stroki
- opravljen vozniški izpit B kategorije
- 2 mesečno poskusno delo

Servisni tehnik za varilno tehniko in usmerniške naprave

Pogoji:

- končana elektrotehnična srednja šola, V. stopnja
- 1 leto delovnih izkušenj
- opravljen vozniški izpit B kategorije
- 2 mesečno poskusno delo

Vodja servisne delavnice merilne tehnike

Pogoji:

- končana elektro fakulteta I. stopnje
- 2 leti delovnih izkušenj v stroki
- 3 mesece poskusnega dela

Kandidati naj vloge z dokazili pošljejo v roku 8 dni od dneva objave na naslov: ISKRA COMMERCE, LJUBLJANA, KADROVSKI SEKTOR, za TOZD Servis, Topniška 58.

Iskra

Iskra Commerce, n. sol. o.,
TOZD — Zunanji trg, n. sol. o.,
 61001 Ljubljana, Trg revolucije 3

vabi k sodelovanju sodelavce za opravljanje naslednjih del, oz. na log, za nedoločen čas

Vodja predstavništva v Iskri Globmarket AB Stockholm, Švedska

Pogoji:

- diplomirani ekonomist, ali dipl. ing. elektrotehnike
- 4 leta delovnih izkušenj
- zunanjetrgovinska registracija
- aktivno znanje švedskega jezika, ali angleškega jezika

Vodja skupnega predstavništva Iskra Commerce — Ljubljanska banka, Barcelona, Španija

Pogoji:

- diplomirani ekonomist, ali dip. ing. elektrotehnike
- 4 leta delovnih izkušenj
- zunanjetrgovinska registracija
- aktivno znanje španskega, ali angleškega jezika

Pismene prijave z dokazili, kratkim življenjepisom in opisom dosedanjih delovnih izkušenj pošljite v roku 8 dni na naslov: Iskra Commerce, Kadrovski sektor, Ljubljana, Topniška 58

Iskra

Iskra — Industrija širokopotrošnih izdelkov, n. sol. o.,
TOZD — Tovarna antenskih naprav — Antene, n. sub. o.,
 61360 Vrhnika, Idrijska 42

Ugoden nakup 20% popusta

Iskrinim delavcem nudimo ugoden nakup vseh tipov anten in antenskega pribora do 28. februarja 1986. Prodaja na Vrhniki, Idrijska 42 od 6. do 14. ure.

Nadaljnje informacije lahko dobite po telefonu (061) 752-616.

Mali oglasi

Podam kolutni kasetar REVOX B77, nerabljen v odličnem stanju: opremo. (28 M). Lahko tudi menjam za stolp. Informacije 213-213 1235 — Frenk.

UGODEN NAKUP

Iskra — industrija za električna orodja Kranj Prodaja v Ljubljani, Trg revolucije 3

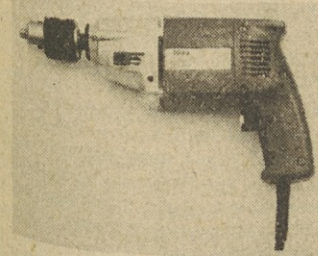
Če ste nameravali kupiti električno ročno orodje pa tega doslej še niste storiili, potem vas bo naša ponudba prav gotovo razveselila. Za 20% ceneje in na pet obrokov lahko kupite naslednje naše stroje:

Kupci z gotovino vplačajo navedeni znesek na žiro račun: 51500-601-13084, Iskra El. orodja Kranj.

V ceni je že vračunan prometni davek. V mesecu januarju je davčna stopnja povišana iz 28,9% na 30,9%.

Pologa za kredit ni, letna obrestna mera na glavnico pa je 28%.

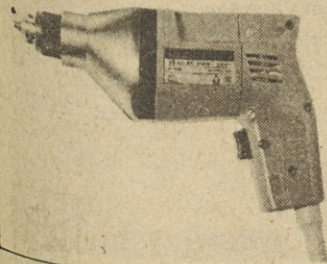
Se obvestilo naročnikom za vrtljajnik VV-602 D: teh tipov strojev ni več na razpolago. Nadomestili jih bomo s tipom VV-602 E, ki je po kvaliteti in ceni povsem enak, razlikuje se le po obliki ročaja. Za preostale decembrske naročnike velja še stara cena (z letošnjo davčno stopnjo 30,9%), za naročnike po 15. 1. 1986 pa velja nova cena 53.407,- din. Tudi število strojev VV-602 E je omejeno.

Vibracijski vrtljajnik VV 508 T je ustrezno oblikovan, da ga lahko trdno in z lahkoto držimo v rokah. Njegova moč in število vrtljajev zagotavlja uspešno obdelavo najrazličnejših materialov: lesa, jekla, barvnih kovin, plastike, opečnega zidu in tudi najtršega vibrirnega betona.

24.190 din

VV 508 T: 520 W
0—540/0 —1400 vrtljajev/min
30—10800/0—28000 vibracij/min
vrtanje v jeklo 10 mm, v les 20 mm, v beton 12 mm, masa 1,9 kg

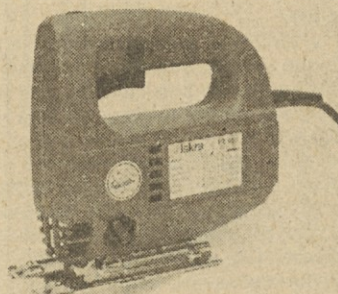
Vrtljajnik VS 401 A se odlikuje po izredno majhni masi, zato zelo ustreza za najrazličnejša montažna dela

20.525 din

VS 401 A
380 W, 1600 vrtljajev/min,
Ø8 mm za jeklo, Ø15 mm za les
1,35 kg

Povratna žaga

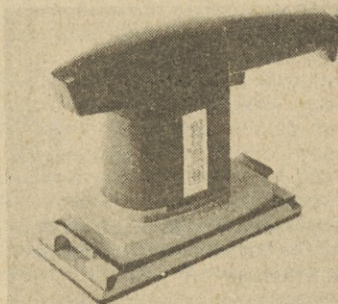
PZ — 55 A. Z njo lahko ravno in krivuljno režete vse vrste lesa, iverk, barvnih kovin, mehkega jekla, umetnih mas, gume, trdega papirja in

keramike. Režete lahko pod koti od 0 do 45°, v obeh smereh. Rezalna hitrost se nastavlja elektronsko. Elektronski regulator je izveden s povratno zvezo, kar omogoča, da se vrtilni moment pri nižjem številu nihajev le malo zmanjša. Nastavite lahko nizko število nihajev žage, zato je žaga zelo ustrezna za rezanje kovin in umetnih mas. Hladilni zrak je od ventilatorja speljan do lista žage in čisti črto, po kateri žagate. 3-stopenjska nastavev podajalnega nihanja lista žage omogoča do 100% hitrejša žaganje.

34.558 din

Tehnični podatki: moč 420 W, hod lista 17 mm, število nihajev neobremenjenega stroja 600 — 3300/min, nastavev kota rezanja 0 — 45°, število stopenj nihajnega delovanja 3, masa 1,7 kg.

Vibracijski brusilnik VB-23 A

Prednosti: lahek, ergonomsko oblikovan, ima dva ročaja za lažje delo, veliko število gibov za fino obdelavo, tiho deluje, skoraj brez tresljajev, ima aretirni gumb za trajno delovanje in je dvojno izoliran v skladu z evropskim standardom

22.201 din

160 W, 18000 gibov v min.
krog brušenja 2,6 mm
brusna površina 92 x 190
velikost papirja 92 x 230 mm
masa 1,9 kg

Na voljo sta še močnejša vibracijska brusilnika VB 43 A in VB 45 A, oba po ceni **46.286 din**

Informacije in pogodbe dobite v Kranju pri Beti Bolka (?? 221, int.: 28 — 51) in v Ljubljani pri Veri Dolinšek (213 — 213, int.: 15 — 95).

V slovo

Jože Puklavec-Pril

Kadar nas resnica zelo prizadene, ji enostavno nočemo verjeti. Pa ni izbire! Prvega februarja je umrl pesnik Jože Puklavec-Pril, član literarne skupine Iskra Kranj. Puklavčeva družina je izgubila dobrega očeta, dobrega moža, gospodarja in ljubečega dedka, literarna skupina Iskra pa svojega zvestega člana in večletnega vodjo.

Nikoli ne bom pozabila dne, ko me je Pril z velikim šopkom rdečih nageljnov sprejel v literarno skupino, mi vili poguma in volje za pisanje pesmi. Od takrat dalje sva tesno sodelovala. Bil je natančen in zanesljiv, kot je lahko le dobra ura. Vesel je bil vsakršnega uspeha članov literarne skupine. Bil je preprost, skromen človek. Živel je v svetu razmišljanj, z naravo, z rojstnim krajem — za svojo družino, za poezijo. Veselil se je uspehov in ni prikrival udarcev, ki jih je doživljal kot pesnik, in trnjeve poti do prve zbirke.

Mnogo je naredil za literarno skupino. Pod njegovim vodstvom so se leta 1980 začeli javni literarni večeri, skupina je prav tega leta sprejela malo Prešernovo plaketo za svoje uspešno delo. Sam Pril je napisal nad 500 pesmi, nekatere so tudi uglasbene. Za svoje delo je prejel več priznanj in diplom. Pred dvema letoma je zaradi bolezni opustil vodenje skupine, vendar ji je še vedno pomagal z nasveti, saj je bil notranje bogat in izkušen človek. Kako težko je čakal izid literarnega zbornika, za katerega je še sam zbiral gradivo. Žal ga ni dočakal.

Večkrat sem se spraševala, kaj pomeni psevdonim PRIL. Zdaj, ko sem ponovno vzela v roke njegovi zbirki Črček in Kres Prlekijo, in prebrala njegove pesmi v zbirkah Globoko v nas in Naša Izpoved, sem odkrila to skrivnost. PRIL je Pesem, Razum in ljubezen. Morda ob njegovi smrti drugače razumem njegove pesmi

— dosti jih govori o slovesu, o smrti.

Pesnik Pril se je rodil na Kogu blizu Ormoža, v majhni vasi, obdani s prelepimi prleškimi vinogradi. Zato ni čudno, da je v njegovih pesmih toliko sonca, sončnega grozja, klopotcev, črčkov in vinca, predvsem pa ljubezni in zvestobe.

Dragi prijatelj, dragi Jože Puklavec-Pril! Pokopali so te na kranjskem pokopališču v družinskem krogu, zato ti kličem kot ob grobu: prezgodaj si nas zapustil, saj bi spomladi dopolnil še 59 let, vendar je smrt nad vsemi. Le mirno spi in si odpodij. Mnogo si naredil za nas vse. Hvala ti!

Literati te ne bomo pozabili — ob literarnih večerih bomo spomin nate razsvetlili z lepo mislijo, vzhodni veter pa ti bo prinašal pozdrave iz rodne Koga, ki si ga tako ljubil.

Francka Tronkar

Drugi o nas

● Ljubljanski Dnevnik je s tiskovne konference objavil nekaj bistvenih razmišljanj in ugotovitev. Z letom 1985 so bili Iskraši relativno zadovoljni, čeprav Iskra med drugimi delovnimi organizacijami ni izstopala, pač glede na zdajšnje gospodarsko stanje. Med drugim so se v Iskri lani pospešeno lotili tudi ekološke problematike, na katero bodo odslej še bolj pozorni. V letu 1985 so v Iskri pripravljali programe za naslednje srednjeročno obdobje in do leta 2000. Predvsem nameravajo posodobiti tehnologijo, obenem pa izpeljati programsko prestrukturiranje. Pravijo, da bo vse to močno odvisno od širše družbene podpore, tudi materialne.

● Beograjski Privredni pregled je v obširnem celostranskem članku spregovoril o ciljih, programih in učinkih razvoja aktorike v Iskri. Najprej natančno definira termin aktorike, nato pa podrobno našteje programe aktorike v Iskri in široko področje uporabe naprav in sistemov aktorike. Nadaljuje z referencami, ki si jih je Iskra na tem področju pridobila doma in v tujini, spregovori pa tudi o stalnih prepotrebni vlaganjih v to področje, saj je tehnološki razvoj aktorike v svetu vse hitrejši. Programi aktorike naj bi se v Iskri pospešeno razvijali, saj so izrednega pomena za prestrukturiranje proizvodnje, povečanje produktivnosti in mednarodno konkurenčnost ter tako za razvoj Slovenije in Jugoslavije sploh.

● V prilogi Tehnične in tehnološke informacije, ki jo izdaja Gospodarski vestnik, so večkrat objavljeni novi izdelki in proizvodi iz Iskre. V eni zadnjih številki so pisali o novem izdelku iz programa Iskre—Avtomatike. Gre za digitalni komparator TGD, ki omogoča varjenje, oz. pozicioniranje na standardnih merilnih in obdelovalnih strojih, hkrati pa se obnese še pri kontroli obdelovancev. Do konca lanskega leta so izdelali 14 primerkov komparatorja, ki že služijo svojemu namenu v proizvodnji.

● Beograjska Politika je objavila pogovor s članom KPO SOZD Iskra Milošem Kobetom o nadaljnjem razvoju telekomunikacij, ki gre izrazito v smeri integriranih digitalnih mrež za prenos vseh vrst informacij. To pomeni, da sistem za prenos podatkov — YUPAK, ki še ni niti prav zaživel — postaja zastarel kot zasebna mreža, saj se bo slej ko prej vključil v mrežo z integriranimi službami. Na področju integriranja telekomunikacijskih sistemov je prav Iskra naredila velik korak s sistemom DITIS. Miloš Kobe je v pogovoru poudaril, da je DITIS sposoben opravljati vse, od registriranja informacij do njihovega prenosa, obdelave, zapisa in trajnega

arhiviranja in do prevoda informacij v obliko, ki je dostopna človeški čutilom. Še pomembnejše pa je, da povezovanje računalniških, telefonskih, govornih in pisanih podatkov poteka direktno prek Iskrinih sistemov novih digitalnih hišnih central »Iskra 2000«, radio-relejnih zvez in optičnega kabla. Kobe dodaja, da je Iskra v tem trenutku sposobna ponuditi mačemu tržišču glavne sklope sistema DITIS: elektrooptični prenosni sistem, radio-relejni sistem in telefonske centrale z digitalno tehnologijo. To pa je v tem trenutku povsem dovolj.

● Beograjska revija Intervju je v prvi januarski številki objavila kot osrednjih tem obširen pogovor z direktorjem DO Iskra—Delta Janezom Škrubejem, ki je zaradi odkritega in direktnega tona vzbudil veliko zanimanje. Pogovor se je v glavnem sukal okrog vloge znanja in tehnologij v sedanjem gospodarskem trenutku, vzrokov zaostajanja Jugoslavije na področju znanosti, vzgoje kadrov, odprtosti v sodobne tehnološke tokove itd. Janez Škrubej je ostro kritiziral nekatere naše pake v preteklosti pa tudi v sedanjosti. Med drugim je dejal, da odgovornejši ljudje v Jugoslaviji niso dojeli, da je največji kapital, ki ima lahko neka država prav znanstveni potencial, ki ga je potrebno izkoristiti za ustvarjanje pogojev za normalno delo in za vztrajanje na višjem nivoju znanja. V zvezi z nadaljnjim razvojem naše družbe je dejal, da tragedija, ker mi še vedno verujemo v železo, jeklo... kot da gojimo preveč kult materiala, hkrati pa ne verjamemo v kreativnost, še manj pa v vrednost idej, znanja. Pri nas menimo, da je denar vložen v idejo vržen v vodo. V zvezi z možnostjo vlaganj velikih sredstev v izgradnjo novih nuklearnih central, je Janez Škrubej dejal, da je največja katastrofa, ki se nam lahko zgodi, prav gradnja štirih, petih nuklearnih, saj bi to pomenilo avtomatski zadolžitev za nekoliko milijard dolarjev.

● V mnogih slovenskih in jugoslovanskih časopisih so se pojavili daljši ali krajši prispevki o dveh proizvodnih jubilejih v Iskri—Kibernetiki in njihovemu montažnemu traku je namreč prišel desetmilijonti enota. Števec in milijonti trifazni števec tipa T 3. Tako Gospodarski vestnik opozarja, da je bil števec za merjenje električne energije za Iskro že od vsega začetka eden izmed najpomembnejših izdelkov in sicer zaradi precejšnje ga obsega izdelave pa tudi zaradi zahtevnosti, kakovosti ter konkurenčnosti in dohodka. Tudi zdaj je še vedno eden glavnih adutov Iskre —Kibernetike, še posebej pri pridobivanju deviz. Števec v Iskri je v celoti rezultat domačega znanja in dela, po Iskrini licenci pa ga delajo v Turčiji, Španiji, Turčiji in še kje.

Iz tujega strokovnega tiska

Umetne mišice

Fancosko podjetje Exameca Monedi je izdelalo nov pregibni sistem za robote. Deluje s tako imenovanimi myoni na hidrodinamičnem principu. Myoni sestojijo iz elastičnih polymerov, ki so napolnjeni s hidravlično tekočino. Z natančno regulacijo količine tekočine in njihovih pritiskov je dosegel proizvajalec podobna gibanja kot z naravnimi mišicami. Gibanje je mehko, netrizačo in omogoča zelo natančne dotike. V nasprotju z dosedanjimi avtomati omogočajo myoni občutljiva brušenja ali čiščenja po programu. Primerni so tudi za proteze sklepov in začasno nadomeščajo ohromljene mišice. Krmiljenje v teh primerih prevzamejo zdravi sklepi ali pa poteka prek posebnih računalniških programov.

Patentne prijave

Več kot 40% lastnikov ameriških patentov niso več Američani, zasebniki ali podjetja. Sicer sta General Electric in IBM s 785 in 608 patenti, podeljenih leta 1984, še vedno v patentnem smislu najbolj napredni podjetji, zasedajo pa mesta 3 in 4 na svetovni listi že japonski podjetji in sicer Hitachi s 596 in Toshiba s 539 patenti. Naj-

boljše evropsko podjetje Siemens je s 404 patenti šele na 8. mestu. Na listi desetih najboljših podjetij na svetu je 5 ameriških in 4 japonska. Američani so zato sklenili, da mora industrija še bolj sodelovati z univerzami.

TV projekcija

Najkasneje do leta 2000 se bo uresničila zamisel francoskega karikaturista in satirika Alberta Robida (naše gore list?), ki je leta 1883 naslikal »telephonoskop«, napravo z dva metra visoko, ovalno sliko briljantnih barv, obsešno na steni v bivalnem prostoru.

Zahodnonemški minister za razvoj Heinz Riesenhuber meni, da se bo vizija Robida uresničila že kmalu. Vlada je dala na razpolago 60 milijonov mark za razvojna dela, od katerih so dve tretjini že izkoristili. Do nekako 1995. leta bodo razvojna dela za televizijski sistem s kakovostjo kina že končana. Gre za izboljšan sistem televizijskih norm, pri katerem bi uporabili namesto sedanjih 625 vrstic (PAL sistem) in 200 tisoč slikovnih točk najmanj tisoč vrstic s približno 1,6 milijona slikovnih točk. S temi normami bi televizija lahko prešla na velik format, seveda ne ovalne oblike. Ljudje so se že naveličali televizijskih zabojev z utripajočimi slikami in omejeno velikostjo zaslonov.

Sprememba klime

V naslednjih 70 — 100 letih trdijo meteorologi se bo temperatura na zemeljski površini precej dvignila. Tako se bosta stopila oba ledena pola Arktike in Antarktike, morja pa bodo poplavlila vsa sedanja pristanišča. Sprememba temperature bo posledica vedno večjih količin ogljikovega dioksida CO₂ in drugih plinov v zemeljski atmosferi. Večja količina plinov bo sicer nemoteno dovoljevala prehod kratkovalovne sončne svetlobe na zemljo, nasprotno pa bo iz zemlje reflektirano dolgovalovno sevanje zavračala. Tako bodo na zemlji take razmere, kot so v pokritem rastlinjaku.

Na temelju raziskav ledenikov so dognali znanstveniki, da se je koncentracija ogljikovega dioksida povečala v zadnjih 200 letih za 25%, v naslednjih 100 letih pa se bo še podvojila, zlasti zaradi brezobzirnega uničevanja tropskih gozdov. Povečevanje koncentracije ogljikovega dioksida pa ne zadržno podpira še naraščanje drugih strupenih plinov, npr. metana, ozona, dušikovih oksidov (zaradi umetnega gnojenja) itd. Že po 50 letih predvidevajo strokovnjaki, da se bodo srednje temperature dvignile za 2 do 4° C, v bližini polov pa celo za 6 do 8° C. Posledica tega bo, da se bodo sušna področja v Afriki pomaknila za nekaj 100 km proti severu, torej tudi na Sredozemlje, v Ukrajino itd.

Interferon

Dolga leta je veljal naravni interferon za najdražjo snov na svetu. 1 g je veljal več kot 30 milijonov dolarjev. Za rakom oboleni transšah Reza Pahlavi je zaman pomagal svoje veliko bogastvo za čudežno zdravilo.

Šele sedaj po zaslugi genetske biologije je uspelo pridobiti interferon, ki je mnogo cenejši in na voljo tudi za medicinske eksperimente. Ugotovili so, da ni primeren za ravljenje vseh vrst rakastih obolenj, pač pa za prehlade, kašelj, nahodno hripavost. Poskusne osebe, ki so sodelovale, so ozdravile od teh bolezni, če so si vbrizgale v nosne prehode, tline pršilo, ki je vsebovalo interferon vrste Alfa 2. Tudi pri osebah s sedem dni zapored, so ugotovili, da ravniki za 40% manj dihajo obolenj. Predhodna zaščita pa ni učinkovala celo pri 80% vseh poskusnih oseb. Interferon je prvo uspešno zdravilo zoper nekatere viruse. Čeprav ameriška macevska tovarna že izdeluje, je prišlo za eksperimente, bo treba še najmanj leto dni, da bo došlo do vladno dovoljenje za redno proizvodnjo. Medicinci pa že sedaj ugotavljajo, da bo novo zdravilo najprej na voljo astmatikom in želim bolnikom, ki so najpogostejši ogroženi pri prehladih.

Zbral, prevedel in priredil Marjan Krjavič

Umetnost priprave mize

Kaj dela mizo posebno lepo? Prav to, kar vašo sobo dviga nad vsakodnevno in običajno — vaša osebna kreacija, ki odkriva vas in vaš okus. Zelo je pomembno, da je miza za vsakdanja kosila in večerje pripravljena s pozornostjo in ljubeznijo. To pa, seveda, pomeni, da mora priprava mize za vašo družino izražati Vašo osebnost.

Lepo pripravljena miza je, seveda, užitek za vsako oko. Variante domiselnega pripravljavanja mize so zelo različne. Tose izražajo originalnosti barv, prta in setov pa najrazličnejših servisov in ne nazadnje servisa, cvetja in okrasov.

Za svojo družino kombinirajte sete ali prte živih barv z lepim enostavnim priborom, lepimi kozarci in z nekaj cveti, ki bodo vašim kosilom in večerjam dajali svečano vzdušje, vaša družina pa se bo za tako postavljeno mizo počutila bolje.

Poleg navedenega pa, seveda, morate poznati tudi nekaj osnovnih pravil. Zelo pomembno je, da se posoda, pribor za hrano, seti, prti in okraši skladajo v barvah. Miza, ki je v »borbi« z ostalimi barvami v sobi nikoli ne zadovoljuje. Zato moramo vedeti, da k pisani posodi ustrezajo enobarvni prti in seti, k enobarvni posodi pa pristojajo prti in seti z vzorcem.

Rdeča barva je vedno posrečen izbor za prte in sete. Dopusča številne kombinacije barv. Z rdečimi prti ali seti se skladajo tudi različni seti. Lepa je tudi roza barva prta, ki jo kombiniramo s seti v barvi rdečega vina.

Rdeči seti imajo primeren kontrast pri barvi v lepo nizko aranžiranem cvetju na sredini mize, z rdečimi svečami v sredi mize ter v roza ali belem servisu ki ga okrasimo z rdečimi seti.

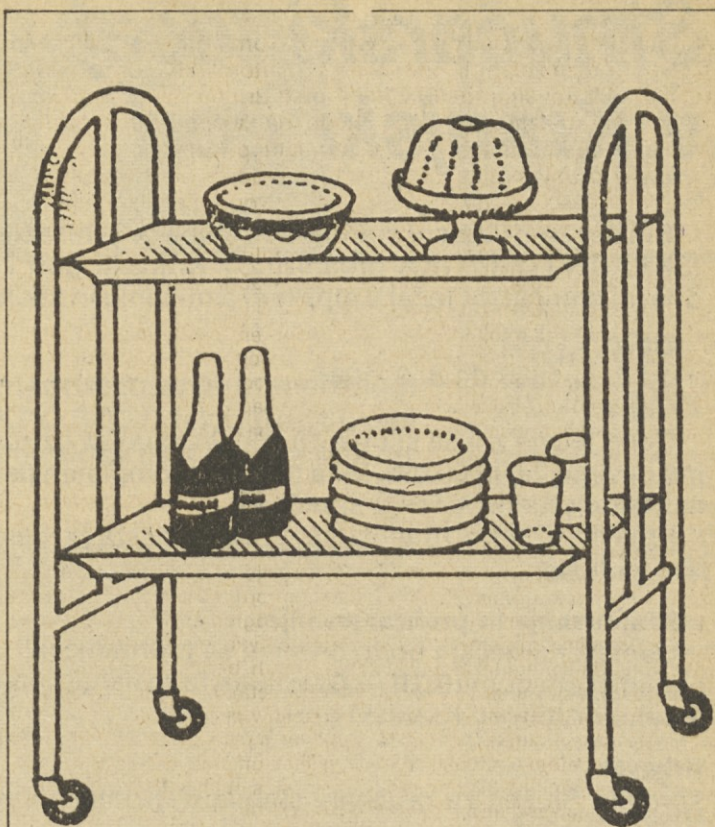
Če imamo prt in sete v barvi nočne modre barve bodo lepo pristajale svečev belih barvi paprtički obrobljeni z enako modro barvo ter bel porcelan. Če pa imate ob takem prtu rumen porcelan pa dodajte vse okrase v limonino rumeni barvi.

Okraši za mizo: Sveže cvetje, ne glede na to, kako je aranžirano, je vedno naj-

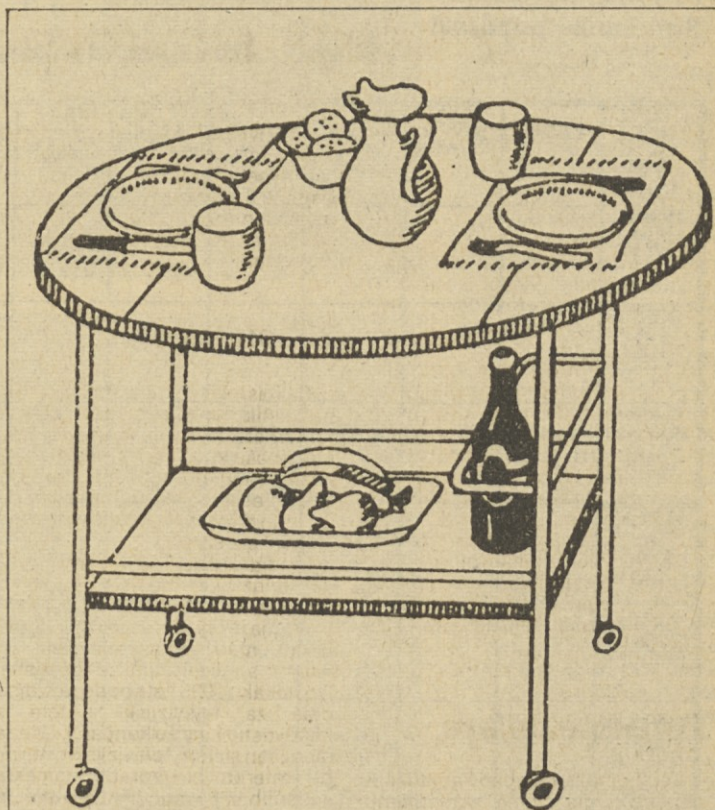
lepši okras mize. Na mizi, postavljeni za zajtrk, najlepše deluje pisan šopek poljskega cvetja. Na svečano kosilo ali večerjo izvrstno pristajajo bleščeči šopek vrtnic in svečniki z gorečimi svečami. Cvetje na mizi mora biti vedno aranžirano nizko, da ne zaklanja pogleda med gosti. Poleg okrasnih sveč pa lahko postavimo na mizo še druge okrase, kot na primer: okusno aranžirano sadje, suho listje, kombinirano s plodovi, dekorativni slaniki, itd. Če gre za večerjo ali kosilo v čast nečesa specialnega, Vam, seveda, ta priložnost mora dati inspiracijo v postavljanju mize. Postavljena miza je lepša, če se držite naslednjih pravil: jedilni pribor, ki ga boste uporabili prvega, se postavlja najdlje od krožnika, tisti, ki pa se bo uporabljal zadnji, pa najbližje krožniku. Čaše za vodo in vino so postavljene desno od krožnika, s tem, da je čaša za vodo postavljena z desne strani, čaša za vino poleg, z leve strani. Če boste stregli z večimi vrstami vina, potrebujete več vrst čaš. In, seveda, se čaše vrstijo po določenem redu. Čaša iz katere bomo pili najprej, je najbližja krožniku. V nasprotju s krožniki, ki se menjajo za vsako jed, se čaše ne menjajo.

Krožniki za solato so z leve strani glavnega krožnika, če pa postrežete poleg še surovo maslo, pa krožniček pride z desne strani, na isti krožnik pa se postavlja tudi košček kruha. Krožniki se postavljajo nekoliko centimetrov od roba mize, oddaljeni pa morajo biti drug od drugega približno 60 cm. Pri svečanih kosilih pa se postavljajo krožniki, ki služijo kot podstavek za druge krožnike in skodelice za juho in iz teh krožnikov se ne je.

Prtički, ki so enostavno zloženi, se postavijo takoj ob vilicah, levo od krožnika, ali pa se postavijo na krožnik, če prva jed ni juha. Velikost prtčka je odvisna od hrane, ki jo strežemo. Za tople jedi, kosila, večerje in bife pa vzamete večje prtčke za zajtrk in serviranje kave ali čaja pa manjše.

Bela ali kromirana pomična miza, sestavljiva z dvema podložkoma veličine 40x40x60, zložena pa zavzema samo 8 cm širine.

Zelo lepo izdelana miza z dvema zaobljenima podaljškoma tako, da mizico spremenimo v ovalno mizo, spodaj levo je predalček za jedilni pribor ter dovolj prostora za ploščo za ogrevanje jedi. Velikost povečane mizice je 72x85x45.

Smučarski tečaj v Kranjski gori

Služba za družbeni standard delovne organizacije ISKRA-AVTOMATIKA organizira v Kranjski gori 7-dnevni smučarski tečaj v alpskem smučanju in tekih.

Čas:

od 2. 3. 1986 do 8. 3. 1986

Cena:

Cena tečaja znaša skupaj 18.200,00 dinarjev oziroma dnevno 2.600,00 din, le-ta pokriva: kompleten penzion ter stroške učenja smučanja

Prijavi se lahko 16 tečajnikov, zanje bosta skrbela dva vaditelja.

Kraj bivanja in prehranjevanje:

Udeleženci tečaja bodo bivali in se prehranjevali v počitniškem domu **SGP — Grosuplje**, ta se nahaja pod hotelom Alpina v Kranjski gori.

Prijave:

sprejma Služba za družbeni standard, Kotnikova 6, do 15. 2. 1986.

Način plačevanja:

Ob prijavi se vplača akontacija v višini 7.000,00 dinarjev, ostalo pa v obrokih in sicer 7.000,00 din do 1. 3. 1986 ter 4.200,00 do 15. 3. 1986

Smučarski pozdrav!

Služba za družbeni standard

KOOR MISLI DA JE SAM ZA EL VSO PAMET TEGA SVETA, JE	ŽENSKO IME	IZU- STVEN CLOVEK	LASNA SNOV	IVO JAN	INDIJSKA KACA NAČARKA	KRAJ NA ZAHODU ISTRE	EDVARD SOSTARIČ	VRSTA PADAVIN	NASLOV- UJENEC DENAR- NEGA NAKAZILA	HITRA UVELJA- VITEV
GOVORI TIHO! TUDI STENE										
RIMSKA BOGINJA PLOD- NOSTI				BORIS JUH			BUKOV PLOD			
RUDARSKO MESTO V JUŽNI ŠPANIJI				LUKA NA JUGU ARABIJE			GORA V KARA- VANKAH			
GRŠKA BOGINJA PREPIRA						PISATELJ SVETINA		GUSTAV IPAVEC		
						DRAGAN IARIC		ŠVED PEŠNIK HANSSON		
NARODNI HEROJ ROZANČ					AMER DENARNA ENOTA					
AFRIŠKA PLEMEN- SKA IN JEZIKOV SKUPNOST					OPERNA PEVKA OGNJA- NOVIČ					

Izlet na Dobrčo

Planinsko društvo Iskra bo organiziralo letošnji prvi planinski izlet na Dobrčo v soboto, 15. 2. 1986. Dobili se bomo kot navadno pod uro na ljubljanski železniški postaji ob 7. zjutraj.

Izlet bo vodil Zvo-
ne Snoj. Prijavite se
pri Bredi Jančar,
572-331, int.: 614.

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uradni odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika: Miloš Pavlica, odgovorni urednik: Željko Željčič, tehnični urednik: Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Priprava za tisk: Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je vse objavljeno oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.